

پایش امنیت سرمایه‌گذاری به تفکیک استان‌ها و حوزه‌های کاری

۱. زمستان ۱۳۹۶

(ویرایش اول)

معاونت پژوهش‌های اقتصادی
دفتر: مطالعات اقتصادی

کد موضوعی: ۲۲۰
شماره مسلسل: ۱۶۰۶۱
شهریورماه ۱۳۹۷

فهرست مطالب

۱.....	چکیده
۲.....	مقدمه
۳.....	۱. بیان مسئله
۴.....	۲. هدف از این تحقیق
۴.....	۳. ضرورت و اهمیت سنجش امنیت سرمایه‌گذاری
۵.....	۴. سابقه سنجش محیط کسب و کار در مرکز پژوهش‌ها
۶.....	۵. تعریف اصطلاحات
۶.....	۶. روش‌شناسی ارزیابی امنیت سرمایه‌گذاری
۷.....	۱-۱. نماگرها و مؤلفه‌های امنیت سرمایه‌گذاری
۹.....	۱-۲. پرسشنامه و مقررات پیمایش
۱۰.....	۱-۳. جامعه و انتخاب نمونه
۱۴.....	۱-۴. نرمال‌سازی و ترکیب داده‌های آماری
۱۵.....	۳. نتایج تحقیق براساس مؤلفه‌های امنیت سرمایه‌گذاری
۱۵.....	۲-۱. امنیت سرمایه‌گذاری در ایران برحسب ۱۷ مؤلفه آماری (داده‌های آماری - HD)
۲۲.....	۲-۲. امنیت سرمایه‌گذاری در ایران برحسب ۲۱ مؤلفه پیمایشی (SD)
۲۵.....	۲-۳. امنیت سرمایه‌گذاری در ایران برحسب مؤلفه‌های پیمایشی (SD) به تفکیک استان‌ها
۲۷.....	۲-۴. امنیت سرمایه‌گذاری در ایران به تفکیک حوزه‌های کاری برحسب مؤلفه‌های پیمایشی
۲۸.....	۲-۵. ارزیابی فعالان اقتصادی از مؤلفه‌های امنیت سرمایه‌گذاری به تفکیک هر حوزه کاری
۳۰.....	۲-۶. ارزیابی ۲۱ مؤلفه پیمایشی امنیت سرمایه‌گذاری به تفکیک فعالان اقتصادی استان‌ها
۳۲.....	۳. نتایج تحقیق براساس نماگرهای امنیت سرمایه‌گذاری
۳۳.....	۳-۱. امنیت سرمایه‌گذاری در ایران براساس نماگر «ثبات اقتصاد کلان»
۳۴.....	۳-۲. امنیت سرمایه‌گذاری در ایران براساس نماگر «فرهنگ وفای به عهد و صداقت و درستی»
۳۵.....	۳-۳. امنیت سرمایه‌گذاری در ایران براساس نماگر «تعریف و تضمین حقوق مالکیت»
۳۷.....	۳-۴. امنیت سرمایه‌گذاری در ایران براساس نماگر «شفافیت و سلامت اداری»
۳۸.....	۳-۵. امنیت سرمایه‌گذاری در ایران براساس نماگر «عملکرد دولت»
۴۰.....	۳-۶. امنیت سرمایه‌گذاری در ایران براساس نماگر «ثبات و پیش‌بینی‌پذیری مقررات و رویه‌های اجرایی»
۴۱.....	۳-۷. امنیت سرمایه‌گذاری در ایران براساس نماگر «مصونیت جان و مال شهروندان از تعرض»
۴۲.....	۴. شاخص کلی امنیت سرمایه‌گذاری در ایران به تفکیک استان‌ها
۴۴.....	نتیجه‌گیری و پیشنهادها
۴۵.....	منابع و مأخذ

فهرست اشکال

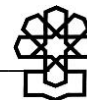
- شکل ۱. امنیت سرمایه‌گذاری در ایران برحسب مؤلفه‌های آماری به تفکیک استان‌ها در زمستان ۹۶ ----- ۲۱
- شکل ۲. ارزیابی امنیت سرمایه‌گذاری در ایران برحسب مؤلفه‌های پیمایشی (SD) ----- ۲۶
- شکل ۳. وضعیت استان‌ها براساس نماگر «ثبات اقتصاد کلان» ----- ۳۶
- شکل ۴. وضعیت استان‌ها براساس نماگر «فرهنگ وفای به عهد و صداقت و درستی» ----- ۳۸
- شکل ۵. وضعیت استان‌ها براساس نماگر «تعریف و تضمین حقوق مالکیت» ----- ۴۰
- شکل ۶. وضعیت استان‌ها براساس نماگر «شفافیت و سلامت اداری» ----- ۴۲
- شکل ۷. وضعیت استان‌ها براساس نماگر «عملکرد دولت» ----- ۴۴
- شکل ۸. وضعیت استان‌ها براساس نماگر «ثبات و پیش‌بینی‌پذیری مقررات و رویه‌های اجرایی» ----- ۴۶
- شکل ۹. وضعیت استان‌ها براساس نماگر «مصونیت جان و مال شهروندان از تعرض» ----- ۴۸
- شکل ۱۰. شاخص ملی امنیت سرمایه‌گذاری ----- ۵۱

فهرست جداول

- جدول ۱. حجم جامعه و نمونه لازم، تعداد پیامک‌های ارسالی و پاسخ دریافتی به تفکیک استان‌ها ----- ۱۲
- جدول ۲. مؤلفه‌های آماری شاخص امنیت سرمایه‌گذاری (نرمال شده) به تفکیک استان‌ها در زمستان ۱۳۹۶ ----- ۱۹
- جدول ۳. ارزیابی فعالان اقتصادی از ۲۱ مؤلفه پیمایشی امنیت سرمایه‌گذاری در زمستان ۹۶ ----- ۲۳
- جدول ۴. ارزیابی امنیت سرمایه‌گذاری برحسب مؤلفه‌های پیمایشی (SD) به تفکیک استان‌ها ----- ۲۵
- جدول ۵. ارزیابی فعالان اقتصادی از امنیت سرمایه‌گذاری در ایران به تفکیک حوزه‌های کاری ----- ۲۷
- جدول ۶. نتایج ارزیابی فعالان اقتصادی از مؤلفه‌های امنیت سرمایه‌گذاری به تفکیک حوزه‌های کاری ----- ۳۰
- جدول ۷. نتایج ارزیابی ۲۱ مؤلفه پیمایشی امنیت سرمایه‌گذاری به تفکیک فعالان اقتصادی ۳۱ استان ----- ۳۲
- جدول ۸. نماگرهای امنیت سرمایه‌گذاری به ترتیب ارزیابی در زمستان ۱۳۹۶ ----- ۳۳
- جدول ۹. رتبه‌بندی استان‌ها براساس نماگر «ثبات اقتصاد کلان» ----- ۳۵
- جدول ۱۰. رتبه‌بندی استان‌ها براساس نماگر «فرهنگ وفای به عهد و صداقت و درستی» ----- ۳۷
- جدول ۱۱. رتبه‌بندی استان‌ها براساس نماگر «تعریف و تضمین حقوق مالکیت» ----- ۳۹
- جدول ۱۲. رتبه‌بندی استان‌ها براساس نماگر «شفافیت و سلامت اداری» ----- ۴۱
- جدول ۱۳. رتبه‌بندی استان‌ها براساس نماگر «عملکرد دولت» ----- ۴۳
- جدول ۱۴. رتبه‌بندی استان‌ها براساس نماگر «ثبات و پیش‌بینی‌پذیری مقررات و رویه‌های اجرایی» ----- ۴۵
- جدول ۱۵. رتبه‌بندی استان‌ها براساس نماگر «مصونیت جان و مال شهروندان از تعرض» ----- ۴۷
- جدول ۱۶. شاخص ملی امنیت سرمایه‌گذاری و رتبه‌بندی استان‌ها براساس آن ----- ۵۰

فهرست نمودارها

- نمودار ۱. امنیت سرمایه‌گذاری در ایران برحسب مؤلفه‌های آماری در زمستان ۹۶ ----- ۱۸
- نمودار ۲. ارزیابی فعالان اقتصادی از مؤلفه‌های پیمایشی امنیت سرمایه‌گذاری در زمستان ۹۶ ----- ۲۴
- نمودار ۳. ارزیابی فعالان اقتصادی از امنیت سرمایه‌گذاری در زمستان ۹۶ به تفکیک حوزه‌های کاری ----- ۲۹
- نمودار ۴. نماگرهای امنیت سرمایه‌گذاری به ترتیب ارزیابی در زمستان ۱۳۹۶ ----- ۳۴

پایش امنیت سرمایه‌گذاری به تفکیک استان‌ها و حوزه‌های کاری

۱. زمستان ۱۳۹۶

(ویرایش اول)

چکیده

گزارش حاضر، اولین ارزیابی فصلی فعالان اقتصادی کل کشور از شاخص امنیت سرمایه‌گذاری در ایران است. در این گزارش وضعیت مؤلفه‌های امنیت سرمایه‌گذاری به تفکیک استان‌ها و حوزه‌های کسب‌وکار در زمستان سال ۱۳۹۶ ارائه شده است.

براساس تعریف این تحقیق، امنیت سرمایه‌گذاری در شرایطی به‌طور کامل برقرار می‌شود که متغیرهای اقتصاد کلان (نرخ تورم، نرخ ارز و...) باثبات یا قابل پیش‌بینی باشد، قوانین و مقررات و رویه‌ها و تصمیمات اجرایی باثبات، برای همه شفاف و مفهوم و به‌طور سهل و مؤثری اجرا شوند و در صورت ضرورت تغییر، تغییراتشان در زمان معقولی پیش از اجرا، به اطلاع ذی‌نفعان برسد، سلامت اداری برقرار باشد و اطلاعات مؤثر بر فعالیت‌های اقتصادی به‌طور شفاف و برابر در دسترس همه شهروندان باشد، جان و مال همه شهروندان از تعرض مصون باشد، حقوق مالکیت برای همه دقیق تعریف و تضمین شده باشد، نهادهای قضایی و انتظامی چنان مجهز و سالم و کارآمد باشند که هرگونه استفاده خودسرانه و بدون اجازه از دارایی فیزیکی یا معنوی دیگران، برای کسی مقرون به‌صرفه نباشد و شهروندان مالباخته بتوانند با مراجعه به نهادهای قضایی و انتظامی، در کم‌ترین زمان، مال از دست‌رفته خود را به همراه خسارت مربوط، دریافت کنند و در آخر اینکه فرهنگ وفای به عهد و صداقت در مراکز اقتصادی رایج باشد.

شاخص کل امنیت سرمایه‌گذاری در ایران برای زمستان ۱۳۹۶ عدد ۵/۹۸ از ۱۰ (۱۰ بدترین حالت) ارزیابی شده است. این عدد به تنهایی معناداری بالایی ندارد و تنها در مقایسه با عدد فصل‌های آینده است که روند بهبود یا وخامت را نشان خواهد داد.

براساس ارزیابی زمستان ۱۳۹۶ فعالان اقتصادی مشارکت‌کننده در این پیمایش، سه مؤلفه:

۱. عمل مسئولان ملی به وعده‌های داده شده،

۲. عمل مسئولان استانی و محلی به وعده‌های اقتصادی داده شده،

۳. اعمال نفوذ و تبانی در معاملات ادارات حکومتی،

را به‌عنوان نامناسب‌ترین مؤلفه‌های امنیت سرمایه‌گذاری و سه مؤلفه:

۱. ایجاد اختلال در کسب‌وکار به دلیل تحریم‌های خارجی،

۲. رقت مالی (پول نقد، کالا، تجهیزات و ماشین‌آلات)،

۳. توزیع کالای قاچاق به ضرر بخشی از فعالان اقتصادی در بازار

را به‌عنوان مناسب‌ترین مؤلفه‌های امنیت سرمایه‌گذاری (نسبت به سایر مؤلفه‌ها) در ایران طی زمستان ۱۳۹۶ ارزیابی کرده‌اند.

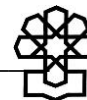
براساس یافته‌های داده‌های پیمایشی این تحقیق در زمستان ۱۳۹۶، فعالان اقتصادی مشارکت‌کننده در این پیمایش از استان‌های البرز، تهران و چهارمحال و بختیاری بدترین ارزیابی و از استان‌های اردبیل، مرکزی و یزد بهترین ارزیابی را از ادراک امنیت سرمایه‌گذاری در استان‌هایشان ارائه کرده‌اند. پس از تلفیق داده‌های آماری و یافته‌های پیمایشی در این تحقیق، استان‌های خراسان جنوبی، بوشهر، زنجان، هرمزگان و اردبیل نامناسب‌ترین و استان‌های تهران، البرز، چهارمحال و بختیاری و کهگیلویه و بویراحمد مناسب‌ترین وضعیت را در شاخص امنیت سرمایه‌گذاری در زمستان ۱۳۹۶ کسب کرده‌اند. این نتایج حاکی از فاصله میان ذهنیت فعالان اقتصادی (پیمایش) با داده‌های آماری اقتصاد ایران است. انتظار می‌رود بخشی از این فاصله با افزایش حجم پیمایش به ۱۰ هزار مورد کاهش یابد.

براساس نتایج این پیمایش، در زمستان ۱۳۹۶، ادراک امنیت سرمایه‌گذاری از بین ۹ بخش اقتصادی فعالان اقتصادی در بخش صنعت و ساختمان و نیز بخش معدن (بجز نفت و گاز) بدترین ارزیابی و فعالان اقتصادی در بخش نفت خام و گاز طبیعی و نیز بخش تأمین آب و برق و گاز، بهترین ارزیابی را از وضعیت امنیت سرمایه‌گذاری ارائه کرده‌اند.

انتظار می‌رود تهیه و انتشار گزارش‌های فصلی امنیت سرمایه‌گذاری که با این گزارش آغاز می‌شود، به جلب توجه عموم مسئولان کشور به این عامل کلیدی در توسعه اقتصادی اما مغفول‌مانده در سیاست‌گذاری اقتصاد ایران، گفتمان‌سازی در جهت افزایش امنیت سرمایه‌گذاری و ضمانت‌های اجرایی حقوق مالکیت فعالان اقتصادی ایران و نیز بهبود عینی و واقعی امنیت اقتصادی و فضای سرمایه‌گذاری در ایران کمک کند. علاوه بر اینها، امید است با انجام مستمر این ارزیابی و انتشار نتایج آن، مسئولان اجرایی در قبال فعالان اقتصادی، متعهدتر و مسئولیت‌پذیرتر شده و در اجرای وظیفه نظارتی قوه مقننه بر اجرای صحیح و مؤثر قوانین و مقررات و ایجاد بستر هموار و رقابتی برای فعالیت سالم اقتصادی، گام‌های مؤثری برداشته شود.

مقدمه

سرمایه‌گذاری یکی از مؤلفه‌های اصلی در رشد اقتصادی کشورهاست. افزایش سرمایه‌گذاری، معمولاً به رشد رقابت‌پذیری و بهره‌وری، افزایش صادرات، تشکیل سرمایه انسانی و خلق فناوری کمک می‌کند. اما سرمایه‌گذار به آینده و افق بلندمدت نظر دارد و به همین دلیل سرمایه‌گذاری در هر فضا و بستری اتفاق نمی‌افتد و نیازمند زمینه‌های متعدد اقتصادی، سیاسی، قانونی و... است. نظریه‌پردازان رشد و توسعه اقتصادی انواع متغیرهای کلیدی تأثیرگذار بر سرمایه‌گذاری را مشخص کرده‌اند که اغلب آنها در ایجاد

محیط امن خلاصه می‌شود. نوسان بسیار شدید سرمایه‌گذاری از تولید ملی در ایران و نیز میزان پایین سرمایه‌گذاری بخش خصوصی طی دهه‌های اخیر و فرار سرمایه‌های مادی و انسانی به خارج از کشور نشان می‌دهد در عوامل مؤثر بر سرمایه‌گذاری در کشور احتمالاً اختلالاتی وجود دارد.^۱

گزارش حاضر نتیجه دو سال فعالیت پژوهشی همکاران گروه مطالعات محیط کسب‌وکار در مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی با همکاری منتخبی از بهترین اساتید و صاحب‌نظران موضوع امنیت سرمایه‌گذاری است.^۲ این گزارش، با روش‌های پیمایشی و آماری، نماگرها و مؤلفه‌های مؤثر در سرمایه‌گذاری در استان‌ها و بخش‌های اقتصادی ایران را ارزیابی کرده و با تلفیق آنها به روش علمی، برای اولین بار «شاخص ملی امنیت سرمایه‌گذاری در ایران» را در زمستان ۱۳۹۶ ارائه داده است. طبق برنامه‌ریزی انجام‌شده، این پایش به صورت ادواری و فصلی ادامه خواهد یافت.

۱. بیان مسئله

در اردیبهشت‌ماه ۱۳۰۷ و هفتمین دوره مجلس شورای ملی «قانون مدنی»، حقوق مردم ایران در اموال، قراردادهای و عقود (مختصات و شرایط صحت)، مسئولیت مدنی، حقوق تعهدات تصویب شد و براساس آن، هر شهروند ایرانی در صورتی که مال یا دارایی‌اش مورد تجاوز دیگری قرار گیرد، می‌تواند با مراجعه به کلانتری و دستگاه قضایی، با کمک و حمایت حکومت، مال خود را بازپس بگیرد و خسارت خود را جبران کند. از آن زمان تاکنون، گویی تضمین امنیت سرمایه‌گذاری مردم ایران توسط قانون مدنی و نهادهایی که برای اجرای آن تأسیس شدند از جمله (دادسراها، دادگاه‌ها و نیروی انتظامی فعلی)، همواره مفروض مسئولان ارشد کشور بوده است و تصور می‌شود اگر مال یکی از فعالان اقتصادی ایرانی مورد تعدی قرار گیرد، او می‌تواند با مراجعه به فرایند قانونی پاسگاه و دادگاه، به راحتی حق خود را وصول کند، اما مشاهدات عینی و شواهد موجود نشان می‌دهد در فرایند مطالبه این حق، پیچیدگی‌هایی وجود دارد که مفروض مورد اشاره کاملاً زیر سؤال است.

شواهد و قرائن نشان می‌دهد «حقوق مالکیت» به معنای کلی «حق شهروندان برای بهره‌مندی انحصاری از منافع کار یا کالاها و خدماتی که آنها را با روش‌های قانونی یا هنجاری تصرف کرده‌اند»، در کشور ما از طرف حکومت به حد کافی تضمین شده نیست و مالکیت فیزیکی و فکری شهروندان ایرانی،

۱. محمدحسین، حسین‌زاده‌بحرینی و سیدسعید، ملک‌الساداتی، «موانع نهادی سرمایه‌گذاری و کسب‌وکار در ایران»، پژوهشنامه بازرگانی تابستان ۱۳۹۰، دوره ۱۵، ش ۵۹، ص ۲۷.

۲. گزارش ارزیابی پیش‌رو، حاصل انجام پژوهشی با این مشخصات است: سیدامیرسیاح و دیگران، «سنجش امنیت سرمایه‌گذاری در ایران: چارچوب مفهومی، روش، شاخص و نماگرها (ویرایش اول)»، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (دفتر مطالعات اقتصادی)، شماره مسلسل ۱۵۸۵۲، اردیبهشت‌ماه ۱۳۹۷؛

برخی از صاحب‌نظرانی که در طول این مدت در تدوین مؤلفه‌ها و نماگرهای این گزارش همکاری کرده‌اند عبارتند از: آقایان محمود احمدپور داریانی، علی‌اسداللهی، مرتضی ایمانی‌راد، محمد بحرینیان، لطفعلی بخشی، حمید پاداش، ابوالفضل پاسبانی صومعه، سیدبهزاد پورسید، جمشید تقسیم‌ی، سیدرضا حجازی، محمدحسین حسین‌زاده بحرینی، سیدمحمدرضا حسینی، آرمان خالقی، سیداحسان خاندوزی، سیدضیاءالدین خرمشاهی، محمد خطیبی، جعفر خیرخواهان، محسن رنایی، رضا زعفریان، بهروز زمردپوش، حسن سبحانی، سید یاسر سبحانی‌فر، علی شمس‌اردکانی، رحیم فرضی‌پور، سعید قاسمی‌زاده‌تمر، نوروز کهزادی، سیدجعفر مرعشی، هادی مظاهری، مینا مهرنوش، حسین نقره‌کار شیرازی، سالار معینی‌کرمانشاهی.

توسط دیگر شهروندان و نیز حکومت مورد تجاوز قرار می‌گیرد بدون اینکه امکان استیفای مؤثر، کم‌هزینه و سریع حق مورد تعددی وجود داشته باشد.

مصادیق مشاهده شده تجاوز به «امنیت سرمایه‌گذاری» که در سال‌های اخیر مرتباً به‌عنوان شکایت و مطالبه از سوی فعالان اقتصادی به نمایندگان و نیز مرکز پژوهش‌های مجلس ارسال می‌شود عبارتند از:
- عدم تعهد به اجرای قراردادهای کسب‌وکار از طرف دستگاه‌های اجرایی و دیگر شهروندان نظیر پرداخت وجه چک یا تحویل مورد اجاره در موعد مقرر، ارسال کالا مطابق نمونه مورد توافق، اجرای تعهدات خدمات پس از فروش و...

- فرایند بسیار طولانی، پیچیده، وقت‌گیر و پرهزینه دادرسی و پیگیری حقوق مورد تعدی،
- بی‌تعهدی مسئولان سیاسی - اقتصادی کشور به اجرای وعده‌های داده شده در قوانین، مقررات، برنامه‌های انتخابی، سخنرانی‌ها و...

- غیرقابل پیش‌بینی بودن تغییرات قوانین، مقررات و رویه‌های اجرایی، نظیر تعرفه‌های تجاری،
- بی‌ثباتی متغیرهای اصلی اقتصاد کلان نظیر نرخ ارز، قدرت خرید، نرخ سود بانکی،
- وجود زمینه‌های فساد در روابط مأموران حکومت و فعالان اقتصادی،
- دخالت‌های قانونی و غیرقانونی مأموران حکومتی در اداره بنگاه‌ها،
- قابل تفسیر بودن قوانین و مقررات و دقیق نبودن حقوق فعالان اقتصادی و نحوه و هزینه استیفای آنها.

۲. هدف از این تحقیق

هدف کلی از این تحقیق، شناخت وضعیت امنیت سرمایه‌گذاری در ایران به تفکیک استان‌ها و حوزه‌های کاری و ارائه توصیه‌های لازم و پیگیری اجرای آنها در جهت بهبود امنیت سرمایه‌گذاری در میان مدت و بلندمدت است.

هدف گفته شده از طریق موارد زیر به دست می‌آید:

۱. برآورد مؤلفه‌های شاخص ملی امنیت سرمایه‌گذاری در ایران
۲. برآورد مؤلفه‌های استانی امنیت سرمایه‌گذاری در ایران
۳. برآورد مؤلفه‌های امنیت سرمایه‌گذاری در ایران به تفکیک فعالان حوزه‌های اقتصادی به همراه جداول تفکیکی و رتبه‌بندی استان‌ها و حوزه‌ها از نظر هر مؤلفه و نماگر و توصیه‌های کاربردی برای بهبود هر مؤلفه

۳. ضرورت و اهمیت سنجش امنیت سرمایه‌گذاری

در فقدان گزارش‌های منظم و سنجش‌های مستمر از مؤلفه‌های امنیت سرمایه‌گذاری، مسئولان اجرایی به خود حق می‌دهند به تعهداتشان در قرارداد با فعالان اقتصادی پایبند نباشند، مقررات و رویه‌های اجرایی را به‌طور غافلگیرکننده‌ای تغییر دهند، مصوبه‌هایی با ضمانت اجرایی اندک تصویب کنند و وعده

دهند، در برابر مطالبات فراقانونی مأموران تحت امرشان از فعالان اقتصادی واکنش جدی و بازدارنده نشان ندهند و در پاسخگویی و شفافسازی حقوق فعالان اقتصادی تعلل نکنند.

با درجه پایین امنیت سرمایه‌گذاری در ایران، سرمایه‌گذاران تا حدود زیادی برای فعالیت اقتصادی بی‌انگیزه خواهند شد و اهداف اصلی اقتصاد کلان، یعنی رشد اقتصادی و اشتغال نیز به میزان تعیین‌شده در قوانین برنامه توسعه محقق نخواهد شد.

برخی از اجزای امنیت سرمایه‌گذاری مانند «تضمین حقوق مالکیت» آنچنان اهمیت دارد که برخی از اقتصاددانان، آن را زیربنای و عامل اصلی رشد اقتصادی در غرب می‌دانند؛ «حقوق مالکیت (به‌عنوان جزئی از امنیت سرمایه‌گذاری) در فرایند موفقیت اقتصادی غرب آنقدر اهمیت دارد که صاحب‌نظران معتقدند غرب زمانی از مرز موفقیت عبور کرد که قوانین رسمی و گسترده مالکیت را تدوین و فرایند تبدیل مالکیت به سرمایه را آغاز کرد»^۱.

براساس آنچه گفته شد و با جلب توجه سیاستگذاران و تصمیم‌سازان اقتصاد کشور به موضوع «نرم‌افزارهای توسعه» نظیر تضمین حقوق مالکیت فیزیکی، حاکمیت قانون و امنیت سرمایه‌گذاری، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی به تدریج به این نتیجه رسید که علاوه بر «محیط کسب‌وکار»، لازم است توجه سیاستگذاران و تصمیم‌سازان اقتصاد ایران به موضوع «امنیت سرمایه‌گذاری» و «حقوق مالکیت و ضمانت‌های اجرایی آن» نیز جلب و متمرکز شود؛ موضوعی که شکایت‌ها و مطالبات فراوان و پیوسته فعالان اقتصادی نشان می‌دهد مسئله‌ای ریشه‌دار در میان تولیدکنندگان و سرمایه‌گذاران ایرانی است و توجه به آن و برقراری امنیت سرمایه‌گذاری می‌تواند «فضای سرمایه‌گذاری»^۲ در ایران را بهبود بخشد.

۴. سابقه سنجش محیط کسب‌وکار در مرکز پژوهش‌ها

گروه مطالعات محیط کسب‌وکار در مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی از سال ۱۳۸۹ با تعریف و معرفی مؤلفه‌های ملی محیط کسب‌وکار، پایش فصلی محیط کسب‌وکار در ایران را آغاز کرد. این مجموعه مطالعات میدانی و مستمر از پاییز ۱۳۸۹ تحت عنوان «پایش محیط کسب‌وکار ایران»^۳ منتشر می‌شد پس از ۶ سال پیمایش و تحقیق مستمر در زمستان ۱۳۹۵ با انتشار ۲۶ گزارش فصلی، پایان یافت و براساس ماده (۴) قانون بهبود مستمر محیط کسب‌وکار، ادامه آن پیمایش‌ها به اتاق بازرگانی صنایع معادن و کشاورزی ایران محول شد.

۱. هرناندو دسوتو، راز سرمایه: چرا سرمایه‌داری در غرب موفق می‌شود و در جاهای دیگر شکست می‌خورد؟، ترجمه فریدون تفضلی، تهران، نشر نی، ۱۳۸۶، ص ۲۵.

۲. در ادبیات تخصصی، عبارت‌های «محیط کسب‌وکار» (Business Environment) و «فضای سرمایه‌گذاری» (Investment Climate) تقریباً به یک مفهوم اشاره دارند؛ با این تفاوت که فضای سرمایه‌گذاری (به مفهوم عوامل مؤثر بر تصمیم‌یک سرمایه‌گذار بالقوه برای سرمایه‌گذاری در یک منطقه) مربوط به قبل از تأسیس بنگاه و تصمیم‌کارآفرین برای شروع کار می‌شود، اما محیط کسب‌وکار (مجموعه عوامل مؤثر بر اداره و عملکرد بنگاه‌های یک منطقه یا حوزه کاری که تقریباً خارج از کنترل مدیران بنگاه‌ها هستند) به بعد از تأسیس بنگاه مربوط می‌شود. در «قانون بهبود مستمر محیط کسب‌وکار» (مصوب ۱۳۹۰/۱۱/۱۶) نیز «محیط کسب‌وکار» به همین ترتیب تعریف شده است: «... مجموعه عوامل مؤثر در اداره یا عملکرد بنگاه‌های تولیدی که خارج از کنترل مدیران آنها می‌باشند».

۳. تعداد تشکلهای مشارکت‌کننده در فصول مختلف تغییر می‌کرده است.

یکی از مهم‌ترین دستاوردهای ۶ سال تدوین گزارش‌های پایش محیط کسب‌وکار این بود که مشکل اصلی اداره بنگاه در ایران نه زیرساخت‌هایی نظیر جاده، برق و بندر، بلکه جنبه‌های نرم‌افزاری تولید و سرمایه‌گذاری است؛ یعنی عواملی نظیر ثبات اقتصاد کلان، شفافیت و پیش‌بینی‌پذیری اقتصاد، فقدان فساد و تضمین همه‌جانبه حقوق مالکیت؛^۱ (سیاح، ۱۳۹۵: ۲۶-۲۷) مؤلفه‌هایی که از مجموعه آنها به‌عنوان «امنیت سرمایه‌گذاری» یاد می‌شود.

۵. تعریف اصطلاحات

– **فعال اقتصادی:** منظور از فعال اقتصادی در این تحقیق، همه اتباع ایران که به سن ۱۸ سال رسیده‌اند و در یکی از حوزه‌های کاری از طریق قانونی یا به‌هنگار و عرف جامعه، به‌طور مستمر مشغول کسب درآمد هستند.

– **حقوق مالکیت:** حق شهروندان برای بهره‌مندی انحصاری از منافع کار یا کالاها و خدماتی که آنها را با روش‌های قانونی یا هنجاری تصرف کرده‌اند

– **امنیت سرمایه‌گذاری:** در این تحقیق، منظور از «امنیت سرمایه‌گذاری»، شرایطی است که در آن، متغیرهای اقتصاد کلان با ثبات یا قابل پیش‌بینی باشد، حاکمیت قانون برقرار باشد و اعمال شود، قوانین و مقررات، تصمیم‌های مسئولان و رویه‌های اجرایی کشور، با ثبات باشند و به‌طور سهل و مؤثری اجرا شوند و در صورت ضرورت تغییر در هریک از آنها، تغییرات قبلاً به اطلاع ذی‌نفعان برسد؛ همچنین اطلاعات مؤثر بر فعالیت‌های اقتصادی به‌طور شفاف و برابر در دسترس همه شهروندان باشد و نهادهای قضایی و انتظامی چنان مجهز و سالم و کارآمد باشند که هرگونه نقض حقوق مالکیت شهروندان، یا استفاده بدون اجازه از دارایی فیزیکی یا معنوی دیگران، برای هیچ‌کس اعم شخص حقیقی و حقوقی از جمله مسئولان کشور، مقرون به‌صرفه نباشد و شهروندان مالباخته بتوانند با مراجعه به نهادهای ذی‌صلاح، در کم‌ترین زمان، مال از دست رفته خود را به همراه خسارت مربوطه، دریافت کنند.

۱. روش‌شناسی ارزیابی امنیت سرمایه‌گذاری

گزارش حاضر، اولین گزارش مستمر فصلی است که با ابزار پرسشنامه و براساس ترکیبی از «ادراک‌سنجی» فعالان کسب‌وکار اقتصادی در سراسر کشور از وضعیت ۲۱ مؤلفه پیمایشی (Survey Data) امنیت سرمایه‌گذاری ایران و نیز داده‌های آماری (Hard Data) در دوره سه‌ماهه زمستان ۱۳۹۶ تهیه شده است.

۱. سید امیر سیاح، «آموزه‌های ۱۶ دوره ارزیابی فصلی محیط کسب‌وکار در ایران طی پاییز ۱۳۸۹ تا تابستان ۱۳۹۳»، مجلس و راهبرد، سال بیست‌وسوم، ش ۸۵، بهار ۱۳۹۵، صص ۲۶-۲۷.

۱-۱. نماگرها و مؤلفه‌های امنیت سرمایه‌گذاری

چنان‌که گفته شد، از سال ۱۳۹۵ مطالعات پژوهشی و میدانی گسترده‌ای برای ساخت «شاخص امنیت سرمایه‌گذاری» و مؤلفه‌های آن در مرکز پژوهش‌های مجلس شروع شد که حاصل آن در تحقیق مادر گزارش حاضر با عنوان «سنجش امنیت سرمایه‌گذاری در ایران: چارچوب مفهومی، روش، شاخص و نماگرها» (در این گزارش با عنوان «تحقیق اصلی» از آن یاد می‌کنیم) مدون شده است.

۲۱ مؤلفه پیمایشی و ۱۷ مؤلفه آماری این گزارش، در تحقیق اصلی به این ترتیب به‌دست آمده‌اند که ابتدا با روش کتابخانه‌ای، مطالعات پیشین درباره تعریف، اجزا و مؤلفه‌ها، آثار «امنیت سرمایه‌گذاری» و روش‌های به‌کار رفته پیشین برای محاسبه مؤلفه‌های مذکور، گردآوری شده‌اند. سپس براساس تجربیات داخلی و خارجی در تبیین تعریف ماهیت، اجزا و مؤلفه‌های «امنیت سرمایه‌گذاری»، تعدادی نماگرها و مؤلفه‌های آماری^۱ و پیمایشی^۲ پیشنهاد شده است.

در گام بعد با روش میدانی و نظرخواهی از خبرگان، برای حک و اصلاح و تأیید ۱۰ نماگر و ۴۰ مؤلفه پیشنهادی نظرخواهی شده و براساس نتیجه این تحقیق میدانی، شاخص ملی امنیت سرمایه‌گذاری در ایران شامل ۷ نماگر و ۳۸ مؤلفه (۱۷ مؤلفه آماری و ۲۱ مؤلفه پیمایشی) نهایی و به‌شرح زیر معرفی شد:

نماگر ۱. تعریف و تضمین حقوق مالکیت (۷ مؤلفه، ۳ پیمایشی و ۴ آماری)

۱. اعتماد به‌دستگاه قضایی برای احقاق بموقع، منصفانه حق در دعاوی تجاری و مالی (مؤلفه پیمایشی SD)
۲. سرعت عمل و تعهد مراجع انتظامی (پلیس) در رسیدگی به شکایت فعالان اقتصادی (مؤلفه پیمایشی SD)
۳. تخصصی بودن رسیدگی به دعاوی تجاری در مراجع قضایی (مؤلفه پیمایشی SD)
۴. اجرای کامل و بموقع احکام مراجع قضایی (مؤلفه آماری HD)
۵. رسیدگی به اختلافات تجاری از طریق داوری (مؤلفه آماری HD)
۶. نرخ رسیدگی به پرونده‌های قضایی (درصد از ورودی) (مؤلفه آماری HD)
۷. میانگین زمان رسیدگی به هر پرونده ورودی (روز) (مؤلفه آماری HD)

نماگر ۲. ثبات اقتصاد کلان (۳ مؤلفه، ۱ پیمایشی و ۲ آماری)

۱. ثبات قیمت مواد اولیه (مؤلفه پیمایشی SD)
۲. ثبات شاخص تورم مصرف‌کننده (مؤلفه آماری HD)
۳. ثبات نرخ ارز- (مؤلفه آماری HD)

نماگر ۳. ثبات و پیش‌بینی‌پذیری مقررات و رویه‌های اجرایی (۴ مؤلفه، ۳ پیمایشی و ۱ آماری)

۱. ثبات یا پیش‌بینی‌پذیری قوانین و مقررات (مصوبه مجلس یا هیئت دولت یا وزرا) (مؤلفه پیمایشی SD)

۲. ثبات یا پیش‌بینی‌پذیری رویه‌های اجرایی (تصمیمات مسئولان استانی یا محلی) (مؤلفه پیمایشی SD)

۳. روشن و غیرقابل تفسیر بودن قوانین و مقررات ناظر به کسب‌وکار و آیین‌نامه‌های اجرایی آنها (مؤلفه پیمایشی SD)

۴. ثبات مسئولان استانی (مؤلفه آماری HD)

نماگر ۴. شفافیت و سلامت اداری (۴ مؤلفه، ۴ پیمایشی)

۱. توزیع کالای قاچاق به ضرر بخشی از فعالان اقتصادی در بازار (مؤلفه پیمایشی SD)

۲. دسترسی آزاد و عمومی به اطلاعات و تصمیم‌های مسئولان (مؤلفه پیمایشی SD)

۳. میزان شیوع رشوه در ادارات (مؤلفه پیمایشی SD)

۴. اعمال نفوذ و تبانی در معاملات حکومتی (مؤلفه پیمایشی SD)

نماگر ۵. فرهنگ وفای به عهد و صداقت و درست‌ی (۹ مؤلفه، ۵ پیمایشی و ۴ آماری)

۱. وجود کلاهبرداری یا تقلب در بازار (مؤلفه پیمایشی SD)

۲. میزان وفای به عهد در اجرای قرارداد کتبی یا شفاهی در بازار (مؤلفه پیمایشی SD)

۳. وفای به عهد در اجرای قراردادها توسط دولت (مؤلفه پیمایشی SD)

۴. عمل مسئولان ملی به وعده‌های داده شده (مؤلفه پیمایشی SD)

۵. عمل مسئولان محلی به وعده‌های داده شده (مؤلفه پیمایشی SD)

۶. تعداد پرونده‌های خیانت در امانت (به‌ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت) (مؤلفه آماری HD)

۷. تعداد پرونده‌های مطالبه طلب (به‌ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت) (مؤلفه آماری HD)

۸. درصد چک‌های برگشتی (مؤلفه آماری HD)

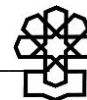
۹. تعداد پرونده‌های کلاهبرداری (به‌ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت) (مؤلفه آماری HD)

نماگر ۶. مصونیت جان و مال شهروندان از تعرض (۸ مؤلفه، ۲ پیمایشی و ۶ آماری)

۱. سرقت مالی (پول نقد، کالا، تجهیزات و ماشین‌آلات) (مؤلفه پیمایشی SD)

۲. سرقت یا استفاده غیرمجاز از علائم تجاری یا مالکیت معنوی (مؤلفه پیمایشی SD)

۳. سرقت مستوجب تعزیر (به‌ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت) (مؤلفه آماری HD)

۴. تصرف عدوانی (به‌ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت) (مؤلفه آماری HD)
۵. مزاحمت ملکی (به‌ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت) (مؤلفه آماری HD)
۶. ضرب و جرح عمدی (به‌ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت) (مؤلفه آماری HD)
۷. تعداد تصادف منجر به فوت یا جرح (به‌ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت) (مؤلفه آماری HD)
۸. ضریب نفوذ بیمه (مؤلفه آماری HD)

نماگر ۷. عملکرد دولت (۳ مؤلفه، هر ۳ پیمایشی)

۱. سهولت احقاق حقوق قانونی شهروندان در ادارات (مؤلفه پیمایشی SD)
۲. اختلال در کسب‌وکار بر اثر تحریم‌های جدید خارجی (مؤلفه پیمایشی SD)
۳. حمایت و همراهی مقامات استانی از داوطلبان سرمایه‌گذار (مؤلفه پیمایشی SD)

۲-۱. پرسشنامه و مقررات پیمایش

پرسشنامه تحقیق حاضر، به‌صورت الکترونیکی و شامل ۲۱ سؤال برای سنجش ادراک و احساس فعالان اقتصادی از وضعیت امنیت سرمایه‌گذاری به‌صورت کیفی و طیف (گزینه‌های) پنج‌گانه «خیلی زیاد، زیاد، تا حدودی، کم، خیلی کم» طراحی شد.

از آنجا که این سلسله پیمایش‌ها باید فصلی انجام شود، مقرر شد پرسشنامه‌ها به‌نحو مقتضی از روز بیستم تا پایان آخرین ماه هر فصل توزیع شود و پاسخ‌های دریافت شده تا روز ۱۵ ماه بعد قابل قبول باشد. لازم به یادآوری است در تجربه پیشین مرکز پژوهش‌ها برای پیمایش محیط کسب‌وکار، پرسشنامه‌ها به‌صورت فیزیکی برای جامعه هدف^۱ با کمک نمابر ارسال و با نمابر دریافت می‌شد که فرایند پر کردن و پیاده‌سازی و انتقال داده‌ها به رایانه، به‌صورت دستی انجام می‌شد و احتمال خطای انسانی در آن وجود داشت. براساس همین تجربه، برای پیمایش حاضر، ابزار جمع‌آوری داده‌ها به‌صورت ربات در پیام‌رسان‌های «تلگرام» و بعداً «بله» و نیز سایت اینترنتی طراحی شد که ویژگی همه آنها، پاسخگویی در ابزار شخصی (گوشی تلفن همراه)، ارسال الکترونیک و انتقال داده‌ها به‌صورت کاملاً ماشینی و بدون دخالت عامل انسانی است.

در این پرسشنامه، رویکرد سؤال‌ها متفاوت است به‌طوری که برخی از آنها رویکرد مثبت دارند (مثلاً ارزیابی میزان وفای به عهد) و برخی رویکرد منفی دارند (مثلاً ارزیابی میزان رشوه در ادارات). در پرسشنامه و ارزیابی پایش محیط کسب‌وکار که از سال ۱۳۸۹ به‌طور مستمر و فصلی منتشر می‌شود، امتیاز ۱۰، بدترین امتیاز تعریف شده بود به‌طوری که عدد محاسباتی هرچه به ۱۰ نزدیک‌تر

۱. مطالعات پایش محیط کسب‌وکار، به‌صورت تمام‌شمار از تشکیل‌های اقتصادی سراسر کشور انجام می‌شد، یعنی در آن مطالعه نمونه‌گیری وجود نداشت و سؤالات پرسشنامه مستقیماً از اعضای جامعه هدف آن تحقیق پرسیده می‌شد.

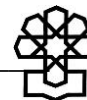
باشد، ارزیابی بدتر تلقی می‌شد. از آنجاکه طی ۷ سال گذشته مخاطب گزارش پایش محیط کسب و کار به این نوع کمی‌سازی (۱۰ بدترین و صفر بهترین ارزیابی و نهایتاً شاخص هرچه به صفر نزدیک‌تر باشد بهتر است)، عادت کرده و گزارش حاضر نیز از نظر روش و محتوا با آن گزارش شباهت‌هایی دارد، تصمیم گرفته شد در این گزارش نیز با همان اسلوب شناخته‌شده، ارزیابی بین صفر و ۱۰ باشد و ۱۰ بدترین و صفر بهترین ارزیابی باشد و نهایتاً شاخص هرچه به صفر نزدیک‌تر باشد، ارزیابی بهتر تلقی می‌شود. توجه به کیفی بودن پرسش‌های این پیمایش، سؤالات ارزیابی‌ها و پاسخ‌ها باید به صورت کمی در می‌آمد. به همین دلیل نمرات ارزیابی به صورت خیلی کم، امتیاز ۱۰، کم، امتیاز ۷/۵، تاحدودی، امتیاز ۵، زیاد، امتیاز ۲/۵ و خیلی زیاد، امتیاز صفر معادل سازی کمی شد. در مؤلفه‌های ۸ (رواج توزیع کالای قاچاق)، ۱۰ (میزان شیوع رشوه در ادارات)، ۱۱ (اعمال نفوذ و تبانی در معاملات ادارات)، ۱۲ (وجود کلاهبرداری یا تقلب در بازار)، ۱۷ (سرقت مالی (پول نقد، کالا، تجهیزات) و ۱۸ (استفاده غیرمجاز از نام و علائم تجاری یا مالکیت معنوی) که سؤالات رویکرد منفی داشتند و پاسخ‌ها بر خلاف سایر مؤلفه‌ها بودند، نحوه امتیازدهی به طور معکوس کمی‌سازی شد؛ یعنی خیلی زیاد نمره ۱۰ و به همین ترتیب.

۳-۱. جامعه و انتخاب نمونه

برخلاف پیمایش‌های پایش محیط کسب و کار که طی سال‌های ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۵ با جامعه تعریف شده تشکل‌های اقتصادی سراسر کشور توسط مرکز پژوهش‌های مجلس اجرا می‌شد، در پیمایش امنیت سرمایه‌گذاری، جامعه آماری، همه فعالان اقتصادی در همه استان‌ها و همه حوزه‌های کاری در نظر گرفته شده است.

انتخاب فعالان کسب و کار مشارکت‌کننده در این تحقیق، به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای بوده است و برای تعمیم نتایج حاصله از جمع‌آوری و پردازش داده‌ها به کل کشور، تکمیل پرسشنامه توسط حجم قابل قبولی از فعالان کسب و کار ضرورت داشته است. روش جمع‌آوری داده‌ها به صورت ارائه پرسشنامه به فعالان اقتصادی نمونه برای مؤلفه‌های پیمایشی و جمع‌آوری داده از منابع رسمی برای مؤلفه‌های آماری است. تعداد نمونه‌ها از جامعه فعالان اقتصادی براساس استفاده از جدول مورگان^۱ است که تعداد نمونه براساس حجم نمونه‌ها در هر استان مشخص شده است. جامعه به ۳۱ خوشه که استان‌های کشور بوده‌اند تفکیک شد و با استفاده از فرمول کوکران، تعداد نمونه‌های لازم از هر استان به شرح جدول ۱ تعیین شد.

۱. جدول مورگان برای تعیین حجم نمونه از جوامعی استفاده می‌شود که نه از واریانس جامعه و نه از احتمال موفقیت یا عدم موفقیت متغیر اطلاع در دست نباشد و نتوان از فرمول‌های آماری برای برآورد حجم نمونه استفاده کرد. این جدول در حالتی محافظه‌کارانه حجم نمونه را ارائه می‌دهد. این جدول برای راحتی تصمیم تعیین حجم نمونه با خطایی قابل تحمل (۰/۰۵) و در حالت‌های مختلف تهیه شده است.

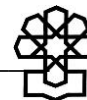

یکی از مهم‌ترین محدودیت‌های این تحقیق، دسترسی به فهرست اعضای جامعه آماری تعیین شده (فعالان اقتصادی سراسر کشور) و نیز قانع و راضی کردن آنها به تکمیل پرسشنامه این تحقیق بود؛ پرسشنامه‌ای که در آن ارزیابی نیروی انتظامی و نیز وجود رشوه و فساد گنجانده شده است. دشواری دستیابی به جامعه آماری از آن جهت بود که اولاً به لحاظ ابزار انتخاب‌شده برای جمع‌آوری نظر نمونه‌ها (توسط ربات پیام‌رسان)، به شماره همراه شخصی مدیران اصلی کسب‌وکارها نیاز بود و ثانیاً بخش نامعلومی از فعالان اقتصادی در ایران، به‌طور زیرزمینی به فعالیت مشغولند و علاقه ندارند اطلاعات کسب‌وکارشان شفاف باشد یا شناخته شوند.

جدول ۱. حجم جامعه و نمونه لازم، تعداد پیامک‌های ارسالی و پاسخ دریافتی به تفکیک استان‌ها

استان	حجم جامعه	حجم نمونه لازم	پیامک ارسالی	پاسخ دریافتی قابل قبول
آذربایجان شرقی	۲۳۶۸۷	۳۷۸	۱۴۰۹	۷۵
آذربایجان غربی	۱۵۶۵۳	۳۷۵	۱۳۹۸	۵۹
اردبیل	۵۵۰۰	۳۵۹	۱۳۳۸	۲۵
اصفهان	۴۲۸۵۴	۳۸۱	۱۴۲۰	۹۹
البرز	۹۳۶۶	۳۶۹	۱۳۷۶	۴۲
ایلام	۳۹۰۶	۳۵۰	۱۳۰۵	۱۰
بوشهر	۵۳۵۳	۳۵۹	۱۳۳۸	۳۲
تهران	۷۶۰۲۳	۳۸۲	۱۴۲۴	۹۶
چهارمحال و بختیاری	۵۳۳۶	۳۵۸	۱۳۳۵	۱۶
خراسان جنوبی	۵۰۵۴	۳۵۷	۱۳۳۱	۲۵
خراسان رضوی	۲۹۶۲۲	۳۷۹	۱۴۱۳	۶۸
خراسان شمالی	۴۴۵۱	۳۵۳	۱۳۱۶	۲۶
خوزستان	۱۵۳۹۱	۳۷۵	۱۳۹۸	۴۷
زنجان	۶۵۳۸	۳۶۳	۱۳۵۳	۲۷
سمنان	۳۹۶۵	۳۵۰	۱۳۰۵	۱۹
سیستان و بلوچستان	۵۷۷۹	۳۶۰	۱۳۴۲	۱۴
فارس	۱۸۹۵۹	۳۷۷	۱۴۰۵	۶۲
قزوین	۵۹۹۵	۳۶۱	۱۳۴۶	۴۸
قم	۸۱۹۶	۳۶۷	۱۳۶۸	۱۹
کردستان	۸۸۶۹	۳۶۸	۱۳۷۲	۲۴
کرمان	۱۱۳۴۳	۳۷۲	۱۳۸۷	۳۹
کرمانشاه	۹۰۴۴	۳۶۹	۱۳۷۶	۲۳
کهگیلویه و بویراحمد	۲۸۴۶	۳۳۹	۱۲۶۴	۷
گلستان	۸۴۱۹	۳۶۷	۱۳۶۸	۲۶
گیلان	۱۵۱۳۱	۳۷۵	۱۳۹۸	۵۳
لرستان	۷۴۹۵	۳۶۵	۱۳۶۱	۴۹
مازندران	۲۸۳۷۷	۳۷۹	۱۴۱۳	۵۷
مرکزی	۹۲۰۱	۳۶۹	۱۳۷۶	۳۶
هرمزگان	۴۹۲۹	۳۵۶	۱۳۲۶	۲۳
همدان	۸۸۰۲	۳۶۸	۱۳۷۱	۲۲
یزد	۱۰۰۵۴	۳۷۰	۱۳۷۸	۳۹
کل کشور	۴۱۶۱۳۹	۱۱۳۵۰	۴۲۳۱۰	۱۲۰۷

مآخذ: استخراج تیم تحقیق از فایل‌های جمع‌آوری شده فعالان اقتصادی و جدول کوکران برای تعیین حجم نمونه.

برای تهیه فهرست جامعه فعالان اقتصادی سراسر کشور، تیم تحقیق این پیمایش در مکاتبه با تشکل‌های اقتصادی سراسری شامل اتاق بازرگانی، صنایع معادن و کشاورزی، خانه‌های صنعت و معدن، اتاق‌های اصناف و تعاون و کانون‌های عالی کارفرمایی سراسر کشور، فهرست اعضای آنها را درخواست کرد که اتاق اصناف به‌طور کامل و اتاق تعاون به‌طور نسبی پاسخ مثبت دادند و همکاری کردند. علاوه بر تیم تحقیق مذکور، فهرست‌های گردآوری شده از شرکت‌های ثبت‌شده یا فعال را از شرکت‌های تبلیغاتی خریداری کرد تا فهرست گردآوری شده هرچه بیش‌تر به جامعه آماری تعریف شده پیمایش نزدیک‌تر باشد. نهایتاً در اواخر زمستان ۱۳۹۶ فهرست نهایی شامل اسامی و شماره تلفن همراه صحیح و قطعی مدیران ۴۱۶۱۳۹ نفر از مدیران واحدهای تولیدی از سراسر کشور، نوع کسب‌وکار و استان محل فعالیت آنها تا حد مقدور، مدون شد. سپس این فهرست به تفکیک استان‌ها و حوزه‌های ۹ گانه کسب‌وکار خوشه‌بندی و برای عملیات ارسال پیامک‌ها آماده شد. لازم به یادآوری است که خوشه‌بندی فقط براساس ۳۱ استان انجام شد و به لحاظ پیچیدگی‌ها و محدودیت‌های تحقیق، از خوشه‌بندی مضاعف (خوشه‌بندی دوم جامعه براساس حوزه‌های کاری) صرف‌نظر شد.

ارسال پیامک‌های دعوت به تکمیل پرسشنامه در پیام‌رسان تلگرام و لینک مربوطه برای جامعه تعیین‌شده از بیستم اسفندماه ۱۳۹۶، آغاز شد و پیامک دعوت به ورود به محیط پرسشنامه در پیام‌رسان تلگرام، ۴۲۳۱۰ فعال اقتصادی ارسال شد. به تعداد بیش از سه برابر نمونه مورد نیاز با فرض اینکه از هر ۳ نفر دریافت‌کننده پیامک، یک نفر پرسشنامه را پر و ارسال خواهد کرد. دعوت به پر کردن پرسشنامه الکترونیک و دریافت پاسخ‌ها طبق مقررات تعیین‌شده تا ۱۵ فروردین‌ماه ۱۳۹۶ ادامه یافت.

در عمل، ۱۱۲۰۱ نفر از نمونه‌های تعیین‌شده وارد سامانه پیام‌رسان شدند و ۱۲۲۱ پرسشنامه به‌صورت کامل و قابل قبول دریافت شد که از این تعداد برخی از پرسشنامه‌ها توسط افرادی تکمیل شد که پیامکی برای آنها ارسال نشده بود (شماره تماس آنها میان افرادی که تیم تحقیق برایشان پیامک فرستاد، وجود نداشت) و هویتشان به‌عنوان عضوی از جامعه فعالان اقتصادی ایران برای تیم تحقیق احراز نشد؛ به همین دلیل در نهایت ۱۲۰۷ پاسخ قابل قبول تشخیص داده شد.

شایان ذکر است با توجه به جامعه آماری در اختیار تیم تحقیق، لازم بود که به‌طور متوسط از هر استان حدود ۳۷۰ پرسشنامه تکمیل و تحویل شود. همچنین در زمان تهیه این گزارش از طریق تلگرام به تمام ۱۱۲۰۱ نفری که وارد ربات شده بودند پیامی برای دعوت به تکمیل پرسشنامه ارسال شد و تنظیماتی اعمال شد تا افرادی که پیش‌تر پرسشنامه را تکمیل کرده‌اند، دوباره قادر به تکمیل آن نباشند. از آنجا که این تعداد کمتر از حد نصاب قابل قبول تعریف شده در تحقیق اصلی بود، لذا نتایج این پیمایش را به کل جامعه فعالان اقتصادی تعمیم نمی‌دهیم. امید می‌رود در فصل‌های آتی، تعداد نمونه‌ها به حدنصاب تعیین‌شده یعنی حدود ۱۱۳۰۰ فعال اقتصادی از همه استان‌ها و از هر سه بخش (با فرض ثابت ماندن حجم جامعه آماری) برسد.

توزیع ۱۲۰۷ پرسشنامه قابل قبول در این پیمایش، به تفکیک استان‌ها در جدول ۱ ارائه شده است. لازم به یادآوری است در گزارش‌های پایش محیط کسب و کار، به هر پرسشنامه بر حسب استان و بخش (صنعت، کشاورزی یا خدمات)، وزن تخصیص می‌یافت. در تحقیق اصلی نیز مقرر شده بود تا داده‌های به دست آمده بر حسب سهم استان مربوطه از تولید ناخالص داخلی و نیز سهم بخش یا حوزه کاری مربوطه از تولید ناخالص داخلی، وزن دهی شوند؛ ولی در این گزارش به عنوان اولین ارزیابی شاخص امنیت سرمایه‌گذاری در کل کشور، به دلیل آنکه نمونه‌های قابل تعمیم متناسب با برآوردها حاصل نشد، از وزن دهی استان‌ها و بخش‌ها صرف نظر شد.

۴-۱. نرمال‌سازی و ترکیب داده‌های آماری

برای نرمال کردن داده‌های آماری (Hard Data)، ابتدا داده‌های آماری خام که از مراکز آماری مختلف به تفکیک استان‌ها جمع‌آوری شده، به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت به صورت نسبی و قابل مقایسه تبدیل شده است. سپس براساس روش «فاصله از مرز»^۱ - که در اغلب مطالعات بین‌المللی مانند «شاخص سهولت انجام کسب و کار» بانک جهانی یا شاخص توسعه انسانی سازمان ملل متحد به کار می‌رود - داده‌های آماری نسبی به داده‌های نرمال شده تبدیل شده‌اند.

در روش «فاصله از مرز»، نمره فاصله از مرز، شکاف بین عملکرد یک استان از معیار بهترین عملکرد در میان استان‌ها و در طی زمان به دست می‌آید. محاسبه نمره فاصله از مرز برای هر استان دو گام اصلی دارد. اولین گام نرمال کردن داده‌های جمع‌آوری شده از هریک از مؤلفه‌های دارای بار مثبت مانند ضریب نفوذ بیمه در هر استان که با استفاده از یک تبدیل خطی با فرمول زیر با توجه به مقیاس مورد نظر (۱ بهترین عملکرد و ۱۰ بدترین عملکرد) انجام می‌شود:

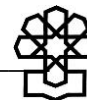
$$P_{norm} = \left((-9) \times \frac{w - P}{w - f} \right) + 10$$

که در فرمول بالا w بزرگ‌ترین و f کوچک‌ترین نمره مؤلفه در میان همه استان‌ها در کل طول دوره محاسبه شاخص است و P نمره نرمال نشده استان و P_{norm} داده نرمال شده یا نمره فاصله از مرز برای هریک از اجزا مؤلفه‌های شاخص است.

برای هریک از مؤلفه‌های دارای بار منفی مانند درصد چک‌های برگشتی در هر استان با استفاده از تبدیل خطی با فرمول زیر با توجه به مقیاس مورد نظر (۱ بهترین عملکرد و ۱۰ بدترین عملکرد) انجام می‌شود:

$$P_{norm} = \left(9 \times \frac{w - P}{w - f} \right) + 1$$

به‌طور معمول هم بهترین و هم بدترین عملکرد به مدت ۱ سال بر مبنای داده‌های به دست آمده

ثابت در نظر گرفته می‌شوند.

دومین گام، محاسبه میانگین ساده هریک از نمره‌های فاصله از مرز برای هریک از بخش داده‌های آماری نماگرهاست.

۲. نتایج تحقیق براساس مؤلفه‌های امنیت سرمایه‌گذاری

۲-۱. امنیت سرمایه‌گذاری در ایران برحسب ۱۷ مؤلفه آماری (داده‌های آماری - HD)

همان‌طور که در بخش قبل اشاره شد، شاخص امنیت سرمایه‌گذاری در ایران شامل ۳۸ مؤلفه می‌شود که ۱۷ مؤلفه آن آماری (HD) هستند؛ یعنی سنجش آن نیاز به پیمایش و نظرخواهی ندارد و پیش‌تر توسط نهادهای رسمی اندازه‌گیری و اعلام شده‌اند. روش محاسبه این مؤلفه‌ها براساس روش‌های علمی و با توجه به منابع رسمی اطلاعات منتشره از نهادهای مربوطه اخذ شده است که به تفکیک نماگرهای مربوطه عبارتند از:

نماگر ۱. تعریف و تضمین حقوق مالکیت (۴ آماری)

۱. اجرای کامل و به‌موقع احکام مراجع قضایی

این مؤلفه از حاصل جمع نسبت مانده اجرای احکام مدنی به جمعیت هر استان با مانده اجرای احکام کیفری به جمعیت هر استان مذکور در سالنامه عمومی قوه قضائیه سال ۱۳۹۵ به‌دست آمده است.

۲. میزان رسیدگی به اختلافات تجاری از طریق داوری

اطلاعات این مؤلفه در زمستان ۱۳۹۶ در دسترس تیم تحقیق نبود و در محاسبات وارد نشد.

۳. اهتمام دادسراها به رسیدگی کامل به شکایت‌ها

این مؤلفه با معیار نرخ رسیدگی به پرونده‌های قضایی (درصد از ورودی) از حاصل جمع نسبت خروجی به ورودی پرونده‌های دادگاه‌های حقوقی با نسبت خروجی به ورودی پرونده‌های دادگاه‌های کیفری مذکور در سالنامه عمومی قوه قضائیه سال ۱۳۹۵ به‌دست آمده است.

۴. اهتمام دادسراها به رسیدگی سریع به شکایت‌ها

این مؤلفه با معیار میانگین زمان رسیدگی به هر پرونده ورودی بر حسب تعداد روز به‌دست آمده است. آمار میانگین زمان رسیدگی به هر پرونده در شعب دادسرای عمومی و انقلاب به تفکیک استان‌ها مذکور در گزارش عملکرد واحدهای قضایی در فروردین‌ماه ۱۳۹۴ (آخرین آمار در دسترس تیم تحقیق) به‌دست آمده است.

نماگر ۲. ثبات اقتصاد کلان (۲ آماری)

۱. ثبات نرخ تورم

نوسان شاخص قیمت مصرف‌کننده براساس نرخ تورم استانی اعلامی از طرف بانک مرکزی.

۲. ثبات نرخ ارز

به لحاظ نوسانات غیرعادی نرخ دلار در زمستان ۱۳۹۶ و تلاش دولت برای جایگزینی یورو به‌عنوان ارز تخصیصی و کاربردی در تجارت خارجی، این مؤلفه براساس نرخ یورو اعلامی از طرف صرافی رویال^۱ دارای مجوز رسمی از بانک مرکزی انتخاب شده است. برای آنکه این مؤلفه تغییرات و نوسانات را برای کشور بهتر نشان دهد، ضریب تغییرات^۲ آن محاسبه و استفاده شده است.

نماگر ۳. ثبات و پیش‌بینی‌پذیری مقررات و روبه‌های اجرایی (۱ آماری)

۱. ثبات مسئولان استانی

این مؤلفه براساس تغییرات ۶ مقام مسئول استانی شامل استاندار، شهردار، ریاست سازمان جهاد کشاورزی، مدیر کل سازمان امور اقتصاد و دارایی، مدیر کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی و ریاست سازمان صنعت، معدن و تجارت استان در دوره زمانی مشخص شده براساس استعلام مرکز پژوهش‌های مجلس از دستگاه‌های مربوطه به‌دست آمده است.

نماگر ۴. فرهنگ وفای به عهد و صداقت و درستی (۴ آماری)

۱. تعداد پرونده‌های خیانت در امانت

این مؤلفه براساس نرخ اعلامی به‌ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت در هر استان، مذکور در سالنامه عمومی قوه قضائیه سال ۱۳۹۵ به‌دست آمده است.

۲. تعداد پرونده‌های مطالبه طلب

این مؤلفه براساس نرخ اعلامی به‌ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت در هر استان، مذکور در سالنامه عمومی قوه قضائیه سال ۱۳۹۵ به‌دست آمده است.

۳. درصد چک‌های برگشتی

این مؤلفه براساس نرخ اعلامی تحت عنوان شاخص مطالبه وجه چک به‌ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت در هر استان، مذکور در سالنامه عمومی قوه قضائیه سال ۱۳۹۵ به‌دست آمده است.

۴. تعداد پرونده‌های کلاهبرداری

این مؤلفه براساس نرخ اعلامی به‌ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت در هر استان، مذکور در سالنامه

۱. شرکت تضامنی ارائه‌کننده خدمات ارزی واقع در تهران، شهرک غرب.

۲. ضریب تغییرات عبارت است از عددی که از تقسیم انحراف معیار به میانگین نرخ‌های یک بازه زمانی به‌دست می‌آید. ضریب تغییرات میزان تغییرات نرخ را در طول دوره زمانی مشخص شده بهتر نشان می‌دهد، هر چند برای دوره‌های کوتاه‌مدت می‌توان از انحراف معیار نرخ‌ها نیز استفاده کرد.

عمومی قوه قضائیه سال ۱۳۹۵ به دست آمده است.

نماگر ۵. مصونیت جان و مال شهروندان از تعرض (۶ آماری)

۱. شکایت‌های با موضوع سرقت مستوجب تعزیر
این مؤلفه براساس نرخ اعلامی شکایت‌های با موضوع سرقت مستوجب تعزیر به‌ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت در هر استان، مذکور در سالنامه عمومی قوه قضائیه سال ۱۳۹۵ به دست آمده است.
 ۲. شکایت‌های با موضوع تصرف عدوانی
این مؤلفه براساس نرخ اعلامی شکایت‌های با موضوع تصرف عدوانی به‌ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت در هر استان، مذکور در سالنامه عمومی قوه قضائیه سال ۱۳۹۵ به دست آمده است.
 ۳. شکایت‌های با موضوع مزاحمت ملکی
این مؤلفه براساس نرخ اعلامی شکایت‌های با موضوع مزاحمت ملکی به‌ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت در هر استان، مذکور در سالنامه عمومی قوه قضائیه سال ۱۳۹۵ به دست آمده است.
 ۴. شکایت‌های با موضوع ضرب و جرح عمدی
این مؤلفه براساس نرخ اعلامی تعداد شکایت‌های با موضوع ضرب و جرح عمدی به‌ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت در هر استان، مذکور در سالنامه عمومی قوه قضائیه سال ۱۳۹۵ به دست آمده است.
 ۵. تعداد تصادف منجر به فوت یا جرح
این مؤلفه براساس حاصل جمع نرخ‌های اعلامی در هر استان برای فوت یا جرح به‌ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت، مذکور در سالنامه عمومی قوه قضائیه سال ۱۳۹۵ به دست می‌آید.
 ۶. ضریب نفوذ بیمه
این مؤلفه براساس نرخ رسمی اعلامی در سالنامه آماری سال ۱۳۹۵ صنعت بیمه به تفکیک استان‌ها استخراج شده است.
- لازم به یادآوری است که برای تلفیق اطلاعات فوق با داده‌های پیمایشی و استخراج یک شاخص برای هر استان و در نهایت برای کل کشور، پس از تهیه جدول اطلاعات نسبی ۱۷^۱ مؤلفه آنها نرمال‌سازی شده^۲ و سپس با جدول اطلاعات پیمایشی تلفیق شده‌اند. با توجه به مراحل و پیش‌فرض‌های مذکور،

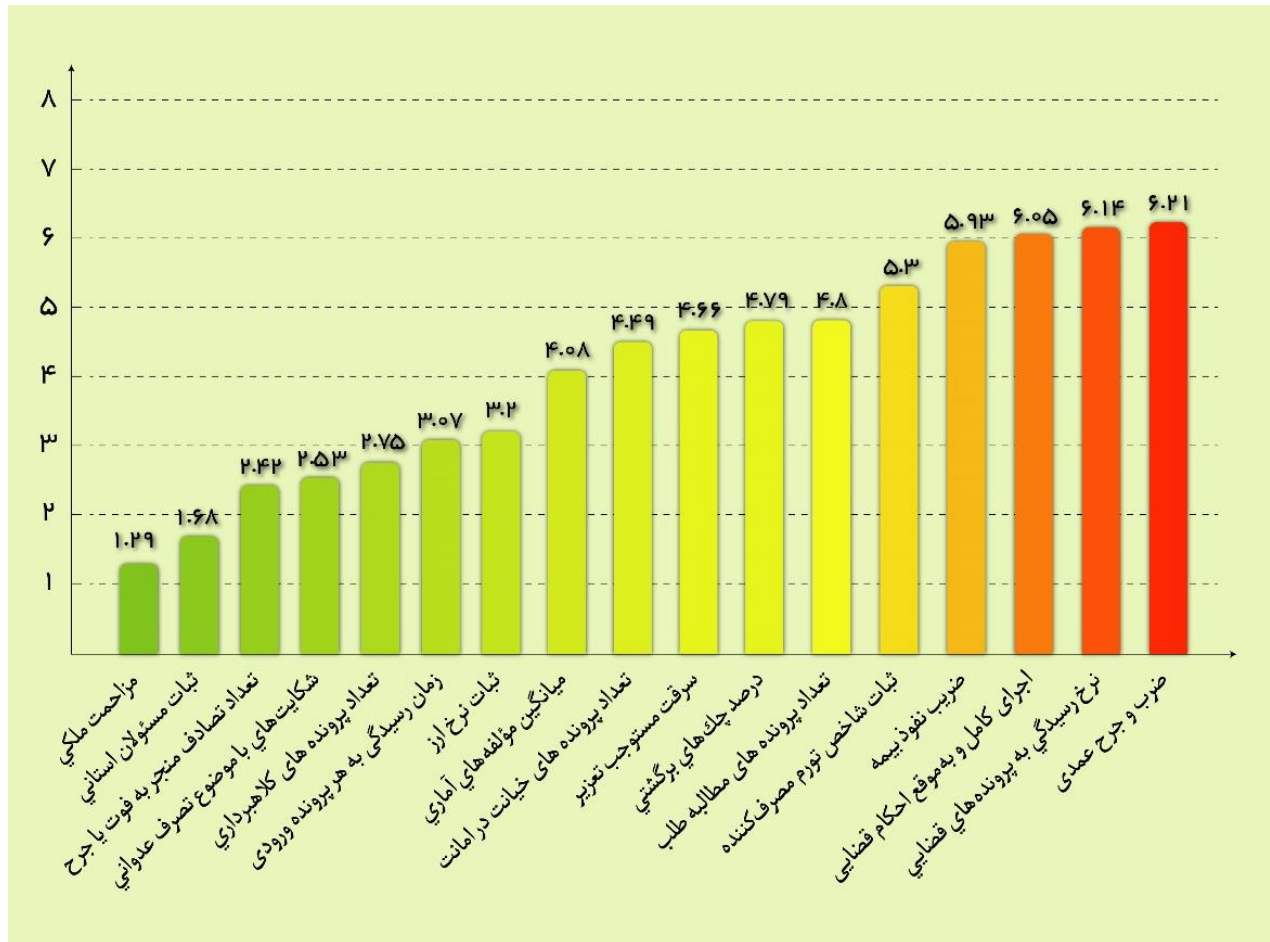
۱. در پایش فصل زمستان سال ۱۳۹۶ به دلیل عدم دستیابی به آمار مؤلفه رسیدگی به اختلافات تجاری از طریق داوری، داده‌های آن در تحلیل قرار نگرفته است.

۲. برای نرمال‌سازی جدول اطلاعات نسبی مؤلفه‌های آماری:

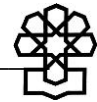
اولاً برای آن دسته از مؤلفه‌ها که در استان‌های خاصی با فقدان آمار و داده مواجه بودیم (علت آن است که در سالنامه عمومی قوه قضائیه سال ۱۳۹۵ برای هر استان برخی اطلاعات مورد نیاز این پایش از جدآوری با عنوان «ده موضوع اول اتهام پرونده‌های ورودی واحدهای قضایی استان...» استخراج شده است، لکن به دلیل آنکه مؤلفه مورد نظر در طول بازه زمانی مورد سنجش در ده موضوع اول اتهامی استان مورد نظر نبوده است، لذا آماری در این خصوص در دسترس نیست)، معادل عدد مینیمم مؤلفه در سایر استان‌ها برای استان فاقد آمار به‌کار برده شده است.

مؤلفه‌های آماری (HD) شاخص امنیت سرمایه‌گذاری پس از نرمال شدن برای فصل زمستان سال ۱۳۹۶ در جدول ۲ و نمودار ۱ ارائه شده است.

نمودار ۱. امنیت سرمایه‌گذاری در ایران برحسب مؤلفه‌های آماری در زمستان ۹۶

ثانیاً آن دسته از مؤلفه‌هایی که براساس نسبت به جمعیت استان مربوطه (شاخص براساس ۱۰۰ هزار نفر) موجود در منابع آماری رسمی در آنها رعایت نشده است، لازم است تا عدد مؤلفه کسب‌شده بر جمعیت هر استان تقسیم شده و ضرب در ۱۰۰ هزار شد تا همانند سایر مؤلفه‌ها بتوان آنها را نرمال کرد.

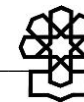

شکل ۱. امنیت سرمایه‌گذاری در ایران برحسب مؤلفه‌های آماری به تفکیک استان‌ها در زمستان ۹۶

جدول ۲. مؤلفه‌های آماری شاخص امنیت سرمایه‌گذاری (نرمال شده) به تفکیک استان‌ها در زمستان ۱۳۹۶

مؤلفه‌های آماری امنیت سرمایه‌گذاری	ضریب نفوذ بیمه	تعداد تصادف منجر به فوت یا جرح	ضرب و جرح عمدی	مزاحمت ملکی	شکایت‌های با موضوع تصرف عدوانی	سرقهت مستوجب تعزیر	تعداد پرونده‌های کلاهبرداری	درصد چک‌های برگشتی	تعداد پرونده‌های مطالبه طلب	تعداد پرونده‌های خیانت در امانت	ثبات مسئولان استانی	ثبات نرخ ارز	ثبات شاخص تورم مصرف‌کننده	زمان رسیدگی به هر پرونده ورودی	نرخ رسیدگی به پرونده‌های قضایی	رسیدگی به اختلافات تجاری با داور	اجرای کامل و به موقع احکام قضایی	استان / عنوان مؤلفه آماری
۲/۹۱	۷	۲	۴	۱	۱	۲	۲	۴	۴	۲	۱	۲	۱	۲	۵	-	۲	کرمانشاه
۲/۹۱	۵	۱	۲	۱	۱	۲	۱	۲	۲	۱	۲	۲	۴	۲	۶	-	۸	خراسان جنوبی
۳/۰۲	۶	۱	۲	۱	۱	۲	۱	۲	۲	۴	۱	۲	۲	۲	۲	-	۸	هرمزگان
۲/۰۳	۱	۱	۲	۱	۱	۴	۲	۴	۶	۶	۱	۲	۱	۴	۵	-	۵	بوشهر
۳/۱۴	۶	۲	۱	۱	۱	۴	۱	۱	۱	۱	۱	۲	۸	۲	۹	-	۸	سیستان و بلوچستان
۲/۲۹	۴	۲	۲	۱	۱	۱	۲	۶	۵	۲	۱	۲	۵	۴	۵	-	۷	آذربایجان غربی
۳/۶۳	۶	۲	۴	۱	۱	۵	۱	۲	۲	۲	۱	۲	۸	۴	۵	-	۸	کرمان
۲/۶۶	۴	۲	۲	۱	۱	۴	۲	۸	۲	۵	۲	۲	۴	۱	۸	-	۵	قم
۳/۷۲	۷	۱	۵	۱	۸	۲	۲	۴	۴	۴	۲	۲	۲	۱	۸	-	۴	کردستان
۳/۷۴	۷	۲	۷	۱	۲	۵	۲	۴	۷	۲	۱	۲	۲	۲	۶	-	۵	لرستان
۳/۷۶	۶	۲	۶	۱	۱	۴	۲	۵	۴	۵	۱	۲	۶	۲	۷	-	۳	همدان
۳/۸۰	۵	۱	۷	۱	۲	۵	۱	۵	۵	۲	۱	۲	۵	۲	۷	-	۶	زنجان
۳/۹۲	۵	۵	۴	۱	۱	۲	۲	۵	۴	۷	۱	۲	۲	۲	۵	-	۱۰	فارس
۳/۹۸	۵	۷	۶	۱	۱	۴	۲	۲	۲	۴	۲	۲	۲	۵	۵	-	۹	خراسان رضوی
۳/۹۸	۵	۲	۹	۱	۱	۷	۱	۵	۴	۴	۱	۲	۷	۱	۶	-	۸	گلستان
۴/۱۰	۵	۲	۵	۱	۱	۲	۳	۱۰	۴	۸	۱	۲	۸	۶	۵	-	۱	یزد
۴/۱۲	۵	۳	۷	۱	۵	۱	۵	۶	۴	۵	۴	۲	۵	۲	۱	-	۹	آذربایجان شرقی
۴/۱۸	۱۰	۱	۷	۱	۵	۶	۱	۲	۱۰	۱	۴	۲	۵	۲	۴	-	۴	ایلام
۴/۳۵	۸	۱	۶	۱	۱	۱۰	۸	۴	۴	۷	۱	۲	۲	۴	۵	-	۵	البرز
۴/۴۰	۶	۴	۶	۱	۱	۴	۴	۷	۴	۱۰	۱	۲	۵	۲	۵	-	۷	اصفهان

مؤلفه‌های آماری امنیت سرمایه‌گذاری	ضریب نفوذ بیمه	تعداد تصادف منجر به فوت یا جرح	ضرب و جرح عمدی	مزامعت ملکی	شکایت‌های با موضوع تصرف عدوانی	سرقهت مستوجب تعزیر	تعداد پرونده‌های کلاهبرداری	درصد چک‌های برگشتی	تعداد پرونده‌های مطالبه طلب	تعداد پرونده‌های خیانت در امانت	ثبات مسئولان استانی	ثبات نرخ ارز	ثبات شاخص تورم مصرف‌کننده	زمان رسیدگی به هر پرونده ورودی	نرخ رسیدگی به پرونده‌های قضایی	رسیدگی به اختلافات تجاری با داوری	اجرای کامل و به موقع احکام قضایی	استان/ عنوان مؤلفه آماری
۴/۴۰	۶	۱	۸	۱	۱	۶	۴	۷	۵	۹	۱	۴	۵	۱	۶	-	۷	قزوین
۴/۴۱	۵	۲	۸	۱	۱	۵	۴	۴	۷	۸	۱	۲	۹	۲	۵	-	۳	مازندران
۴/۶۳	۵	۱	۹	۱	۷	۵	۱	۴	۶	۴	۱	۴	۶	۱۰	۷	-	۵	خراسان شمالی
۴/۶۸	۶	۱	۹	۱	۱۰	۵	۲	۷	۷	۱	۲	۲	۴	۱	۷	-	۷	اردبیل
۴/۷۰	۹	۳	۹	۱	۱	۹	۲	۳	۳	۳	۱	۳	۷	۲	۹	-	۸	خوزستان
۴/۷۳	۶	۱	۸	۱	۱	۸	۴	۵	۷	۶	۱	۳	۱۰	۵	۶	-	۴	سمنان
۴/۷۶	۷	۲	۱۰	۱	۱	۶	۳	۵	۳	۶	۲	۲	۸	۴	۹	-	۵	مرکزی
۴/۸۰	۴	۲	۱۰	۱۰	۱	۵	۳	۵	۵	۷	۱	۳	۷	۱	۶	-	۶	گیلان
۴/۹۶	۶	۱	۱۰	۱	۱۰	۵	۱	۸	۸	۱	۳	۳	۷	۲	۱۰	-	۵	چهارمحال و بختیاری
۵/۰۰	۱۰	۱	۱۰	۱	۶	۵	۳	۵	۱۰	۱	۴	۳	۸	۱	۵	-	۷	کهگیلویه و بویراحمد
۵/۷۸	۵	۱۰	۶	۱	۱	۱۰	۱۰	۶	۴	۱۰	۳	۳	۵	۴	۸	-	۷	تهران
۴/۰۸	۵/۹۳	۲/۴۲	۶/۲۱	۱/۲۹	۲/۵۳	۴/۶۶	۲/۷۵	۴/۷۹	۴/۸۰	۴/۴۹	۱/۶۸	۳/۲۰	۵/۳۰	۳/۰۷	۶/۱۴	-	۶/۰۵	میانگین کشوری

توضیح:

۱. مؤلفه رسیدگی به اختلافات تجاری از طریق داوری در تحقیق اصلی، جزء مؤلفه‌های آماری بوده، اما در زمستان ۱۳۹۶ اطلاعات این مؤلفه در دسترس تیم تحقیق نبود؛ لذا آمار آن در این گزارش محاسبه نشده است.
۲. لازم به توضیح است در چهار مؤلفه خیانت در امانت،^۱ کلاهبرداری،^۲ تصرف عدوانی،^۳ و مزامعت ملکی،^۴ از آنجا که داده‌های مؤلفه‌های مربوط به این چهار ستون از سالنامه قوه قضائیه استخراج می‌شود و در آن گزارش، داده‌ها براساس ده پرونده پر شکایت در هر استان ارائه می‌شود، در برخی استان‌ها این چهار مؤلفه جزء پرونده تشکیل شده نبود و در نتیجه اطلاعات این چهار مؤلفه برای همه استان‌ها در دسترس نبود لذا تیم تحقیق تصمیم گرفت داده آماری در این استان‌ها را معادل کمترین عدد اعلامی در بین استان‌های دارای داده که در منابع اطلاعاتی برای آنها عددی اعلام شده، در نظر بگیرد.
۳. در اعداد نرمال شده، برای هیچ استانی ضریب وزنی خاصی اعمال نشده است.

۱. برای این مؤلفه، تنها برای استان‌های اردبیل، ایلام، چهارمحال و بختیاری، خراسان جنوبی و کهگیلویه و بویر احمد در دسترس تیم تحقیق بود و در بقیه استان‌ها این مؤلفه جزء ۱۰ پرونده اول بر تعداد نبود.
۲. برای این مؤلفه، تنها برای استان‌های چهارمحال و بختیاری، خراسان جنوبی، خراسان شمالی، زنجان، سیستان و بلوچستان و کهگیلویه و بویراحمد، داده در دسترس تیم تحقیق بود.
۳. برای این مؤلفه تنها برای استان‌های آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، اردبیل، ایلام، چهارمحال و بختیاری، خراسان شمالی، خوزستان، زنجان، کردستان، کهگیلویه و بویر احمد و لرستان داده در دسترس تیم تحقیق بود.
۴. برای این مؤلفه فقط آمار استان‌های گیلان و مازندران در دسترس تیم تحقیق بود.

شایان ذکر است در ادامه اطلاعات و داده‌های آماری گردآوری شده پس از تلفیق با داده‌های پیمایشی به دست آمده در این تحقیق، شاخص نهایی امنیت سرمایه‌گذاری برای هر استان و کل کشور را نشان می‌دهد.

۲-۲. امنیت سرمایه‌گذاری در ایران برحسب ۲۱ مؤلفه پیمایشی (SD)

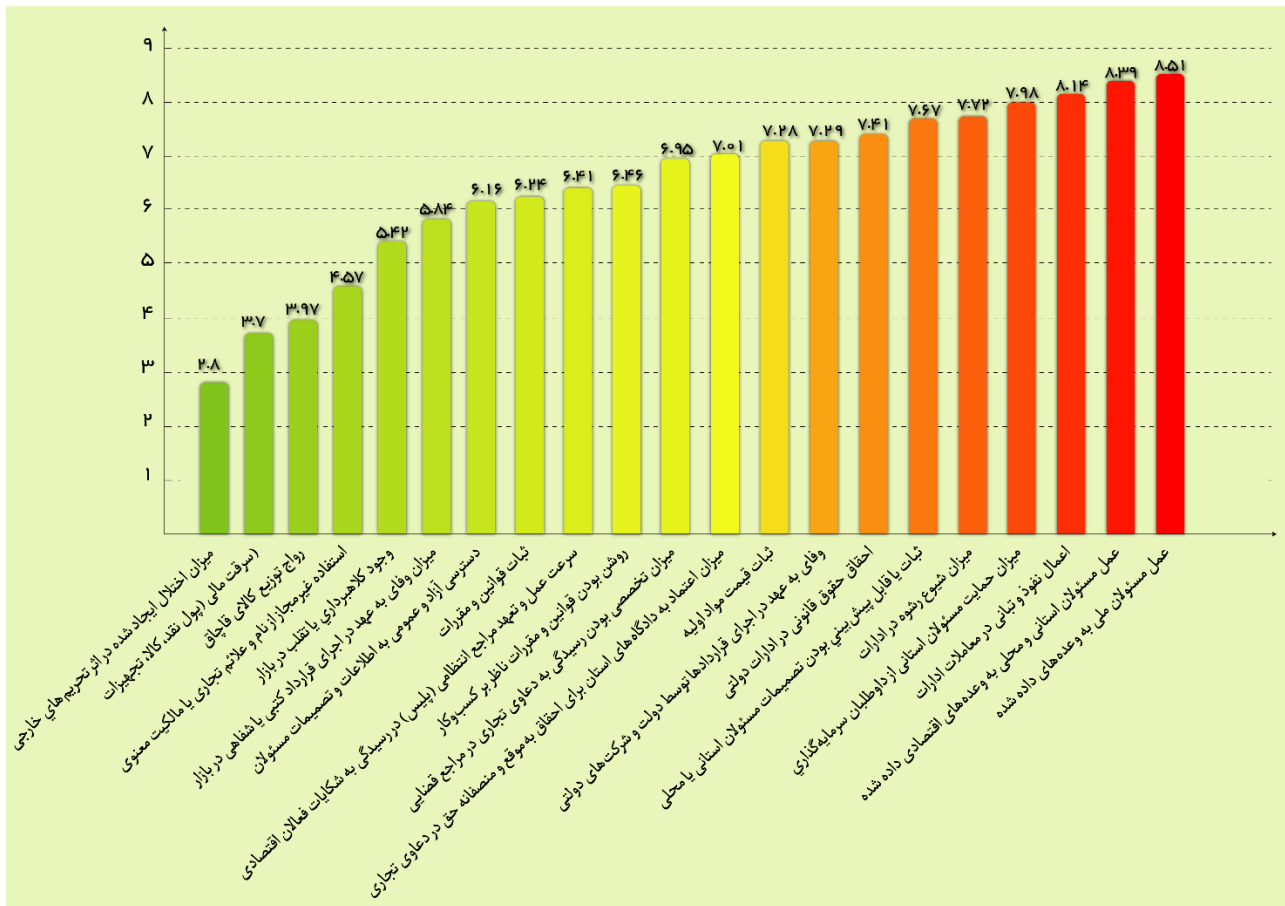
ارزیابی فعالان کسب‌وکار مشارکت‌کننده در این مطالعه از وضعیت مؤلفه‌های شاخص امنیت سرمایه‌گذاری و رتبه‌بندی مؤلفه‌های مؤثر در فراهم شدن زمینه‌های امنیت سرمایه‌گذاری به ترتیب از مناسب‌ترین مؤلفه تا نامناسب‌ترین مؤلفه کسب‌وکار براساس نمره ارزیابی برآمده از پرسشنامه‌ها (نمره ۱۰ بدترین ارزیابی و صفر مناسب‌ترین) در جدول ۳ و نمودار ۲ ارائه شده است که نشان می‌دهد «مؤلفه‌های عمل مسئولان ملی به وعده‌های داده شده» و «عمل مسئولان استانی و محلی به وعده‌های اقتصادی داده شده» و «اعمال نفوذ و تبانی در معاملات ادارات» به ترتیب بدترین وضعیت را دارا بوده و مؤلفه‌های «میزان اختلال ایجاد شده در اثر تحریم‌های خارجی» و «سرقت مالی (پول نقد، کالا، تجهیزات)» و «رواج توزیع کالای قاچاق» به ترتیب نسبت به سایر مؤلفه‌ها از وضعیت مناسب‌تری برخوردارند. به عبارت دقیق‌تر، سه مؤلفه زیر نامناسب‌ترین مؤلفه‌های امنیت سرمایه‌گذاری ارزیابی شده‌اند:

۱. عمل مسئولان ملی به وعده‌های داده شده،
 ۲. عمل مسئولان استانی و محلی به وعده‌های اقتصادی داده شده،
 ۳. اعمال نفوذ و تبانی در معاملات ادارات حکومتی.
- سه مؤلفه زیر، مناسب‌ترین مؤلفه‌های امنیت سرمایه‌گذاری ارزیابی شده‌اند:
۱. ایجاد اختلال در کسب‌وکار به دلیل تحریم‌های خارجی،
 ۲. سرقت مالی (پول نقد، کالا، تجهیزات و ماشین‌آلات)،
 ۳. توزیع کالای قاچاق به ضرر بخشی از فعالان اقتصادی در بازار.

جدول ۳. ارزیابی فعالان اقتصادی از ۲۱ مؤلفه پیمایشی امنیت سرمایه‌گذاری در زمستان ۱۳۹۶

۲/۸۰	میزان اختلال ایجاد شده در اثر تحریم‌های خارجی	۱
۳/۷۰	سرقت مالی (پول نقد، کالا، تجهیزات)	۲
۳/۹۷	رواج توزیع کالای قاچاق	۳
۴/۵۷	استفاده غیرمجاز از نام و علائم تجاری یا مالکیت معنوی	۴
۵/۴۲	وجود کلاهبرداری یا تقلب در بازار	۵
۵/۸۴	میزان وفای به عهد در اجرای قرارداد کتبی یا شفاهی در بازار	۶
۶/۱۶	دسترسی آزاد و عمومی به اطلاعات و تصمیمات مسئولان	۷
۶/۲۴	ثبات قوانین و مقررات	۸
۶/۴۱	سرعت عمل و تعهد مراجع انتظامی (پلیس) در رسیدگی به شکایات فعالان اقتصادی	۹
۶/۴۶	روشن بودن قوانین و مقررات ناظر بر کسب‌وکار	۱۰
۶/۹۵	میزان تخصصی بودن رسیدگی به دعاوی تجاری در مراجع قضایی	۱۱
۷/۰۱	میزان اعتماد به دادگاه‌های استان برای احقاق حق و منصفانه حق در دعاوی تجاری	۱۲
۷/۲۸	ثبات قیمت مواد اولیه	۱۳
۷/۲۹	وفای به عهد در اجرای قراردادهای توسط دولت و شرکت‌های دولتی	۱۴
۷/۴۱	احقاق حقوق قانونی در ادارات دولتی	۱۵
۷/۶۷	ثبات یا قابل پیش‌بینی بودن تصمیمات مسئولان استانی یا محلی	۱۶
۷/۷۲	میزان شیوع رشوه در ادارات	۱۷
۷/۹۸	میزان حمایت مسئولان استانی از داوطلبان سرمایه‌گذاری	۱۸
۸/۱۴	اعمال نفوذ و تبانی در معاملات ادارات	۱۹
۸/۳۹	عمل مسئولان استانی و محلی به وعده‌های اقتصادی داده شده	۲۰
۸/۵۱	عمل مسئولان ملی به وعده‌های داده شده	۲۱

نمودار ۲. ارزیابی فعالان اقتصادی از مؤلفه‌های پیمایشی امنیت سرمایه‌گذاری در زمستان ۱۳۹۶

۲-۳. امنیت سرمایه‌گذاری در ایران برحسب مؤلفه‌های پیمایشی (SD) به تفکیک استان‌ها میانگین ارزیابی مؤلفه‌های امنیت سرمایه‌گذاری به تفکیک استان‌ها (شامل فعالان کسب‌وکار مشارکت‌کننده در نظرسنجی) در زمستان ۱۳۹۶ در جدول ۴ ارائه شده است. همان‌طور که در جدول مذکور مشاهده می‌شود، در زمستان ۱۳۹۶ مقایسه رتبه‌بندی استان‌ها با بهترین وضعیت امنیت سرمایه‌گذاری و با بدترین وضعیت امنیت سرمایه‌گذاری براساس نمره ارزیابی برآمده از پرسشنامه‌ها (نمره ۱۰ بدترین ارزیابی و صفر مناسب‌ترین) به ترتیب استان‌های البرز، تهران و چهارمحال و بختیاری به ترتیب دارای بدترین وضعیت و استان‌های اردبیل، مرکزی و یزد به ترتیب دارای بهترین وضعیت امنیت سرمایه‌گذاری نسبت به سایر استان‌ها ارزیابی شده‌اند.

جدول ۴. ارزیابی امنیت سرمایه‌گذاری برحسب مؤلفه‌های پیمایشی (SD) به تفکیک استان‌ها

۶/۴۹	اصفهان	۱۷	۶/۰۱	اردبیل	۱
۶/۵۰	قزوین	۱۸	۶/۰۲	مرکزی	۲
۶/۵۱	کرمانشاه	۱۹	۶/۱۷	یزد	۳
۶/۵۱	فارس	۲۰	۶/۱۹	زنجان	۴
۶/۵۲	خراسان رضوی	۲۱	۶/۲۳	خراسان شمالی	۵
۶/۵۳	گیلان	۲۲	۶/۲۴	سمنان	۶
۶/۶۰	خوزستان	۲۳	۶/۲۶	بوشهر	۷
۶/۶۱	سیستان و بلوچستان	۲۴	۶/۲۷	خراسان جنوبی	۸
۶/۶۵	کهگیلویه و بویراحمد	۲۵	۶/۳۴	کردستان	۹
۶/۶۷	گلستان	۲۶	۶/۳۵	آذربایجان شرقی	۱۰
۶/۶۹	ایلام	۲۷	۶/۴۱	لرستان	۱۱
۶/۷۲	کرمان	۲۸	۶/۴۱	آذربایجان غربی	۱۲
۶/۷۴	چهارمحال و بختیاری	۲۹	۶/۴۲	هرمزگان	۱۳
۶/۸۰	تهران	۳۰	۶/۴۴	قم	۱۴
۶/۹۳	البرز	۳۱	۶/۴۴	همدان	۱۵
۶/۴۶	میانگین کشوری (میانگین ساده) ^۱		۶/۴۶	مازندران	۱۶

۱. شایان ذکر است در ابتدا قرار بود میانگین وزنی ملاک ارزیابی استانی قرار بگیرد، اما در عمل از میانگین ساده استفاده شد.

شکل ۲. ارزیابی امنیت سرمایه‌گذاری در ایران برحسب مؤلفه‌های پیمایشی (SD)

۲-۴. امنیت سرمایه‌گذاری در ایران به تفکیک حوزه‌های کاری برحسب مؤلفه‌های پیمایشی تیم تحقیق برای استنتاج بهتر از نتایج این پژوهش، کل فعالیت‌های اقتصادی در ایران را براساس حساب‌های ملی به ۹ حوزه کاری زیر تقسیم کرد:

۱. صنعت (شامل کلیه صنعت و موارد مرتبط با ساختمان)،
۲. زراعت، باغداری و جنگلداری،
۳. دامداری، مرغداری و شیلات،
۴. معدن بجز نفت و گاز،
۵. نفت خام گاز طبیعی، تأمین آب و برق و گاز،
۶. هتل، رستوران، تهیه و توزیع غذا،
۷. ارتباطات، توزیع و ... (حمل‌ونقل، انبارداری، عمده‌فروشی و خرده‌فروشی)،
۸. خدمات تولیدی (واسطه‌گری مالی، بانک، بیمه، مستغلات اجاره و فعالیت‌های کسب‌وکار)،
۹. خدمات (آموزش، بهداشت و...).

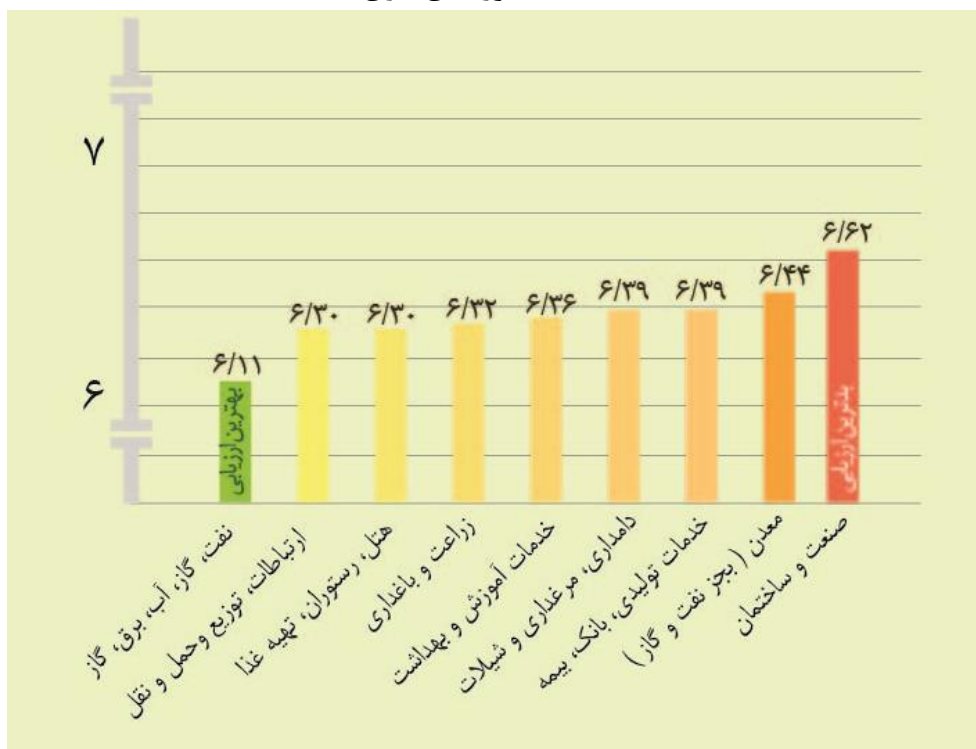
ارزیابی فعالان اقتصادی مشارکت‌کننده در این تحقیق از امنیت سرمایه‌گذاری در ایران در زمستان ۱۳۹۶ به تفکیک حوزه‌های کاری در جدول ۵ و نمودار ۳ ارائه شده است.

جدول ۵. ارزیابی فعالان اقتصادی از امنیت سرمایه‌گذاری در ایران به تفکیک حوزه‌های کاری

ارزیابی	حوزه کاری
۶/۱۱	نفت خام و گاز طبیعی، تأمین آب و برق و گاز
۶/۳۰	ارتباطات، توزیع و... (حمل‌ونقل، انبارداری، عمده‌فروشی و خرده‌فروشی)
۶/۳۰	هتل، رستوران، تهیه و توزیع غذا
۶/۳۲	زراعت، باغداری و جنگلداری
۶/۳۶	خدمات (آموزش، بهداشت و...)
۶/۳۹	دامداری، مرغداری و شیلات
۶/۳۹	خدمات تولیدی (بانک، بیمه، مستغلات اجاره و فعالیت‌های کسب‌وکار)
۶/۴۴	معدن بجز نفت و گاز
۶/۶۲	صنعت (شامل کلیه صنعت و موارد مرتبط با ساختمان)

جدول ۵ نشان می‌دهد فعالان اقتصادی از حوزه صنعت (شامل ساختمان) که از سراسر کشور در این پیمایش مشارکت کرده‌اند، در زمستان ۱۳۹۶ بدترین ارزیابی را از مؤلفه‌های پیمایشی امنیت سرمایه‌گذاری ارائه داده‌اند و برعکس فعالان اقتصادی در حوزه «نفت خام و گاز طبیعی، تأمین آب و برق و گاز» که از سراسر کشور در این پیمایش مشارکت کرده‌اند، در زمستان ۱۳۹۶ بهترین ارزیابی را از مؤلفه‌های پیمایشی امنیت سرمایه‌گذاری ارائه داده‌اند.

نمودار ۳. ارزیابی فعالان اقتصادی از امنیت سرمایه‌گذاری در زمستان ۱۳۹۶
به تفکیک حوزه‌های کاری

۲-۵. ارزیابی فعالان اقتصادی از مؤلفه‌های امنیت سرمایه‌گذاری به تفکیک هر حوزه کاری

ارزیابی فعالان اقتصادی مشارکت‌کننده در این پیمایش از مؤلفه‌های امنیت سرمایه‌گذاری به تفکیک هر حوزه کاری در جدول ۶ نشان داده شده است. این جدول نشان می‌دهد مؤلفه میزان حمایت مسئولان استانی از داوطلبان سرمایه‌گذاری که به‌عنوان نامناسب‌ترین مؤلفه شناسایی شده است در ۹ حوزه کاری مورد سنجش در قسمت دامداری، مرغداری و شیلات و بعد از آن در حوزه کاری خدمات تولیدی (واسطه‌گری مالی، بانک، بیمه، مستغلات اجاره و فعالیت‌های کسب‌وکار) بدترین وضعیت را دارا می‌باشد. و میزان اختلال ایجاد شده در اثر تحریم‌های خارجی که به‌عنوان مناسب‌ترین مؤلفه شناسایی شد در حوزه کاری صنعت (شامل کلیه صنعت و موارد مرتبط با ساختمان) بهترین وضعیت را داراست.

جدول ۶. نتایج ارزیابی فعالان اقتصادی از مؤلفه‌های امنیت سرمایه‌گذاری به تفکیک حوزه‌های کاری

عنوان	صنعت و ساختمان	زراعت و باغداری	دامداری، مرغداری و شیلات	معدن (بجز نفت و گاز)	نفت، گاز، آب، برق، گاز	هتل، رستوران، تهیه غذا	ارتباطات، توزیع و حمل‌ونقل	خدمات تولیدی، بانک، بیمه	خدمات آموزش و بهداشت
ثبات قیمت مواد اولیه	۷/۶۴	۵/۸۷	۷/۱۰	۷/۳۵	۵/۵۴	۷/۱۱	۶/۸۰	۷/۴۰	۶/۳۶
ثبات قوانین و مقررات	۶/۲۹	۶/۱۶	۷/۳۰	۶/۴۷	۵/۵۴	۵/۷۹	۶/۲۴	۶/۳۰	۶/۰۸
ثبات یا قابل پیش‌بینی بودن تصمیمات مسئولان	۷/۹۴	۷/۶۷	۸/۷۰	۵/۵۹	۷/۱۷	۷/۱۹	۷/۴۵	۷/۳۶	۷/۸۴
روشن بودن قوانین و مقررات کسب‌وکار	۶/۷۵	۶/۵۷	۶/۵۰	۶/۱۸	۶/۰۹	۶/۲۹	۶/۱۳	۶/۱۱	۶/۳۹
میزان اعتماد به دادگاه‌های استان	۷/۱۱	۷/۰۹	۷/۱۰	۶/۹۱	۷/۱۷	۷/۱۳	۶/۶۸	۶/۷۵	۷/۳۵
سرعت عمل و تعهد پلیس در رسیدگی به شکایات	۶/۶۴	۶/۹۸	۶/۰۰	۶/۱۸	۶/۴۱	۶/۱۵	۶/۰۶	۶/۰۹	۶/۴۵
تخصصی بودن مراجع قضایی در دعاوی تجاری	۷/۲۳	۷/۳۳	۶/۰۰	۶/۹۱	۷/۳۹	۷/۰۸	۶/۴۴	۶/۵۲	۶/۹۴
رواج توزیع کالای قاچاق	۳/۷۵	۳/۴۹	۲/۱۰	۳/۹۷	۴/۴۶	۳/۲۶	۴/۵۴	۴/۷۵	۳/۶۷
دسترسی به اطلاعات و تصمیمات مسئولان	۶/۱۶	۵/۴۱	۵/۸۰	۷/۶۵	۵/۹۸	۶/۲۶	۶/۳۹	۶/۱۷	۶/۰۵
میزان شیوع رشوه در ادارات	۷/۸۸	۷/۹۷	۷/۴۰	۸/۶۸	۸/۳۷	۷/۶۱	۷/۲۹	۷/۴۳	۷/۸۱
اعمال نفوذ و تبانی در معاملات ادارات	۸/۴۱	۸/۰۸	۷/۸۰	۸/۵۳	۷/۱۷	۸/۰۱	۸/۰۷	۷/۷۰	۸/۳۰
وجود کلاهبرداری یا تقلب در بازار	۵/۸۴	۴/۸۸	۴/۹۰	۵/۱۵	۴/۰۲	۵/۱۱	۵/۳۶	۵/۱۲	۴/۸۵
میزان وفای به عهد در اجرای قرارداد در بازار	۵/۹۹	۵/۰۶	۶/۲۰	۶/۱۸	۴/۳۵	۵/۲۲	۵/۵۴	۶/۰۷	۵/۶۸
وفای به عهد دولت و شرکت‌های دولتی	۷/۴۳	۷/۵۰	۷/۸۰	۶/۳۲	۶/۹۶	۷/۱۱	۷/۲۲	۷/۲۱	۶/۹۸
عمل مسئولان ملی به وعده‌ها	۸/۶۶	۸/۴۳	۷/۸۰	۸/۳۸	۷/۹۳	۸/۵۷	۸/۰۷	۸/۵۳	۸/۴۳
عمل مسئولان استانی و محلی به وعده‌ها	۸/۴۹	۸/۴۳	۸/۹۰	۹/۱۲	۸/۳۷	۸/۳۴	۸/۰۷	۸/۲۴	۸/۳۶
سرقت مالی (پول نقد، کالا، تجهیزات)	۳/۷۷	۳/۴۳	۴/۲۰	۳/۶۸	۲/۸۳	۳/۶۰	۳/۷۴	۳/۶۲	۳/۷۳
استفاده غیرمجاز از نام تجاری و مالکیت معنوی	۴/۶۶	۴/۰۱	۴/۰۰	۴/۲۶	۵/۳۳	۴/۶۸	۴/۷۴	۴/۸۷	۴/۰۱
احقاق حقوق قانونی در ادارات دولتی	۷/۶۷	۶/۹۲	۷/۶۰	۷/۰۶	۶/۸۵	۷/۳۰	۷/۱۴	۷/۱۷	۷/۳۵
میزان اختلال در اثر تحریم‌های خارجی	۲/۵۴	۳/۹۰	۲/۶۰	۲/۷۹	۳/۴۸	۳/۷۹	۲/۷۳	۲/۷۰	۳/۲۷
میزان حمایت مسئولان استانی از سرمایه‌گذاری	۸/۱۳	۷/۶۲	۸/۳۰	۷/۹۴	۶/۸۵	۷/۷۵	۷/۵۵	۸/۱۲	۷/۶۵

۲-۶. ارزیابی ۲۱ مؤلفه پیمایشی امنیت سرمایه‌گذاری به تفکیک فعالان اقتصادی استان‌ها
جدول ۷ ارزیابی فعالان اقتصادی مشارکت‌کننده در این پیمایش را به تفکیک هر یک از ۳۱ استان نشان
می‌دهد. ۲۱ سطر جدول ۷ و نمودار ۴ در واقع ۲۱ مؤلفه پیمایشی شاخص امنیت سرمایه‌گذاری
به این ترتیب است:

۱. ثبات قیمت مواد اولیه،
۲. ثبات قوانین و مقررات،
۳. ثبات یا قابل پیش‌بینی بودن تصمیمات مسئولان استانی یا محلی،
۴. روشن بودن قوانین و مقررات ناظر بر کسب‌وکار،
۵. میزان اعتماد به دادگاه‌های استان برای احقاق حق و منصفانه حق در دعاوی تجاری،
۶. سرعت عمل و تعهد مراجع انتظامی (پلیس) در رسیدگی به شکایات فعالان اقتصادی،
۷. میزان تخصصی بودن رسیدگی به دعاوی تجاری در مراجع قضایی،
۸. رواج توزیع کالای قاچاق،
۹. دسترسی آزاد و عمومی به اطلاعات و تصمیمات مسئولان،
۱۰. میزان شیوع رشوه در ادارات،
۱۱. اعمال نفوذ و تبانی در معاملات ادارات،
۱۲. وجود کلاهبرداری یا تقلب در بازار،
۱۳. میزان وفای به عهد در اجرای قرارداد کتبی یا شفاهی در بازار،
۱۴. وفای به عهد در اجرای قراردادها توسط دولت و شرکت‌های دولتی،
۱۵. عمل مسئولان ملی به وعده‌های داده شده،
۱۶. عمل مسئولان استانی و محلی به وعده‌های اقتصادی داده شده،
۱۷. سرقت مالی (پول نقد، کالا، تجهیزات)،
۱۸. استفاده غیرمجاز از نام و علائم تجاری یا مالکیت معنوی،
۱۹. احقاق حقوق قانونی در ادارات دولتی،
۲۰. میزان اختلال ایجاد شده در اثر تحریم‌های خارجی،
۲۱. میزان حمایت مسئولان استانی از داوطلبان سرمایه‌گذاری.

جدول ۷. نتایج ارزیابی ۲۱ مؤلفه پیمایشی امنیت سرمایه‌گذاری به تفکیک فعالان اقتصادی ۳۱ استان

۲۱	۲۰	۱۹	۱۸	۱۷	۱۶	۱۵	۱۴	۱۳	۱۲	۱۱	۱۰	۹	۸	۷	۶	۵	۴	۳	۲	۱	
۷/۸۰	۳/۲۰	۶/۶۰	۴/۴۰	۲/۷۰	۷/۹۰	۸/۳۰	۷/۶۰	۵/۸۰	۴/۵۰	۷/۴۰	۶/۵۰	۵/۹۰	۳/۵۰	۶/۶۰	۵/۰۰	۶/۲۰	۵/۹۰	۷/۲۰	۶/۱۰	۷/۱۰	اردبیل
۸/۱۳	۲/۹۵	۷/۴۵	۴/۲۷	۳/۷۴	۸/۱۸	۸/۷۶	۷/۴۲	۶/۱۴	۵/۴۸	۸/۲۳	۷/۳۷	۶/۲۹	۳/۸۹	۶/۸۷	۶/۳۹	۶/۸۲	۶/۵۷	۷/۳۰	۶/۳۹	۷/۶۵	اصفهان
۸/۶۳	۲/۶۸	۸/۱۵	۵/۸۹	۴/۲۹	۹/۲۳	۹/۲۳	۷/۵۰	۵/۸۹	۶/۰۷	۸/۹۳	۸/۹۳	۶/۱۹	۴/۷۰	۷/۶۸	۶/۴۹	۷/۴۴	۶/۲۵	۸/۰۴	۶/۰۷	۷/۲۶	البرز
۸/۲۵	۲/۰۰	۷/۵۰	۵/۲۵	۴/۵۰	۸/۷۵	۸/۵۰	۷/۲۵	۶/۷۵	۶/۵۰	۷/۷۵	۸/۰۰	۶/۵۰	۴/۵۰	۷/۰۰	۶/۲۵	۷/۲۵	۶/۷۵	۸/۲۵	۶/۵۰	۶/۵۰	ایلام
۸/۰۰	۲/۵۷	۷/۳۳	۵/۱۷	۳/۷۳	۸/۳۷	۸/۴۷	۶/۵۷	۵/۶۳	۵/۹۳	۷/۸۳	۷/۷۳	۵/۶۰	۳/۴۰	۶/۳۳	۵/۹۳	۷/۳۳	۶/۱۷	۷/۸۳	۶/۱۰	۷/۲۳	آذربایجان شرقی
۸/۱۸	۲/۳۳	۷/۰۳	۴/۷۰	۳/۵۲	۸/۳۱	۸/۴۳	۷/۳۷	۵/۶۸	۵/۶۸	۷/۵۴	۷/۱۶	۶/۲۷	۳/۷۷	۶/۹۹	۶/۴۰	۶/۵۷	۷/۱۲	۷/۸۸	۶/۵۳	۶/۹۱	آذربایجان غربی
۷/۸۳	۲/۸۱	۷/۸۱	۲/۵۸	۲/۹۷	۷/۶۶	۸/۳۶	۷/۸۱	۵/۳۹	۶/۰۹	۸/۰۵	۷/۹۷	۶/۳۳	۳/۴۴	۶/۲۵	۵/۹۴	۶/۸۸	۶/۵۶	۸/۳۶	۵/۴۷	۷/۰۳	بوشهر
۸/۲۸	۳/۲۰	۷/۸۱	۵/۲۹	۴/۷۱	۸/۰۷	۸/۲۶	۷/۱۹	۵/۹۶	۵/۹۴	۸/۶۵	۸/۱۳	۶/۲۵	۵/۲۶	۷/۷۳	۶/۸۲	۷/۶۳	۶/۷۲	۷/۰۱	۶/۴۳	۷/۴۲	تهران
۹/۲۲	۱/۵۶	۷/۸۱	۴/۵۳	۳/۲۸	۸/۷۵	۹/۲۲	۷/۶۶	۶/۸۸	۵/۴۷	۷/۵۰	۶/۸۸	۵/۹۴	۳/۱۳	۷/۶۶	۷/۱۹	۸/۱۳	۷/۵۰	۷/۹۷	۶/۷۲	۸/۵۹	چهارمحال و بختیاری
۷/۵۰	۳/۱۰	۷/۵۰	۳/۸۰	۲/۴۰	۸/۷۰	۹/۰۰	۷/۲۰	۵/۹۰	۵/۰۰	۷/۷۰	۶/۸۰	۵/۹۰	۴/۲۰	۶/۴۰	۵/۸۰	۶/۴۰	۶/۶۰	۷/۳۰	۶/۷۰	۷/۸۰	خراسان جنوبی
۷/۴۶	۲/۸۲	۷/۴۶	۵/۱۵	۴/۸۲	۸/۱۶	۸/۴۹	۷/۴۳	۶/۱۸	۵/۶۶	۷/۸۳	۷/۳۲	۶/۱۴	۴/۵۲	۶/۹۹	۵/۹۹	۷/۲۴	۶/۱۸	۷/۸۳	۶/۳۲	۷/۰۶	خراسان رضوی
۷/۴۰	۲/۹۸	۷/۲۱	۴/۲۳	۲/۵۰	۸/۲۷	۸/۳۷	۶/۹۲	۴/۴۴	۴/۷۱	۷/۹۸	۶/۷۳	۷/۲۱	۳/۹۴	۶/۶۳	۶/۲۵	۷/۰۲	۶/۲۵	۶/۷۳	۶/۱۵	۶/۹۲	خراسان شمالی
۸/۰۹	۲/۳۴	۷/۶۱	۴/۱۵	۴/۱۵	۸/۹۴	۸/۶۷	۷/۶۶	۵/۲۱	۴/۹۵	۸/۵۶	۸/۰۳	۶/۵۴	۴/۱۵	۶/۸۶	۶/۸۶	۶/۸۶	۷/۲۹	۸/۰۳	۶/۱۲	۷/۵۵	خوزستان
۸/۲۴	۱/۶۷	۷/۶۹	۴/۳۵	۲/۹۹	۸/۸۰	۸/۴۳	۷/۸۷	۵/۳۷	۴/۰۷	۷/۴۱	۷/۲۲	۶/۳۹	۳/۵۲	۶/۳۰	۶/۱۱	۶/۹۴	۶/۴۸	۷/۹۶	۵/۵۶	۷/۰۴	زنجان
۷/۸۹	۳/۵۵	۷/۷۶	۳/۰۳	۲/۸۹	۷/۷۶	۸/۲۹	۸/۱۶	۴/۸۷	۴/۶۱	۸/۲۹	۷/۶۳	۶/۱۸	۲/۸۹	۶/۳۲	۶/۴۵	۵/۹۲	۶/۸۴	۸/۴۲	۵/۷۹	۷/۵۰	سمنان
۷/۵۰	۳/۹۳	۸/۰۴	۴/۸۲	۴/۱۱	۹/۱۱	۸/۵۷	۷/۱۴	۶/۲۵	۴/۴۶	۶/۷۹	۶/۹۶	۷/۱۴	۲/۳۲	۷/۸۶	۷/۱۴	۸/۲۱	۷/۱۴	۸/۲۱	۶/۲۵	۶/۷۹	سیستان و بلوچستان
۸/۷۱	۲/۹۴	۷/۵۴	۴/۴۰	۳/۸۷	۸/۳۵	۸/۰۶	۷/۳۸	۵/۹۳	۵/۱۲	۸/۱۰	۸/۳۵	۶/۰۵	۳/۵۱	۶/۸۱	۶/۵۳	۶/۷۳	۶/۶۵	۷/۹۸	۶/۴۹	۷/۱۴	فارس
۷/۸۱	۲/۸۱	۷/۴۰	۳/۹۶	۳/۴۴	۸/۰۲	۸/۴۴	۶/۸۸	۶/۰۴	۵/۵۲	۸/۱۸	۷/۷۶	۶/۳۵	۴/۵۳	۷/۰۳	۶/۴۱	۷/۰۳	۶/۷۷	۷/۶۶	۶/۹۳	۷/۵۵	قزوین
۸/۰۳	۳/۶۸	۷/۳۷	۴/۸۷	۳/۹۵	۸/۱۶	۸/۱۶	۶/۹۷	۷/۲۴	۶/۳۲	۸/۱۶	۶/۸۴	۵/۹۲	۴/۲۱	۶/۸۴	۵/۶۶	۵/۷۹	۵/۹۲	۸/۰۳	۵/۷۹	۷/۳۷	قم
۸/۲۳	۱/۵۶	۶/۵۶	۴/۱۷	۲/۸۱	۸/۴۴	۸/۸۵	۷/۸۱	۶/۱۵	۴/۲۷	۸/۱۳	۸/۴۴	۵/۷۳	۳/۳۳	۶/۶۷	۷/۲۹	۶/۴۶	۶/۶۷	۷/۲۹	۶/۸۸	۷/۵۰	کردستان
۸/۴۶	۳/۱۴	۷/۶۹	۵/۱۳	۴/۴۲	۸/۷۸	۸/۵۹	۷/۰۵	۵/۹۰	۶/۱۵	۸/۳۳	۸/۰۱	۶/۴۱	۳/۸۵	۷/۳۷	۶/۸۶	۷/۲۴	۵/۵۴	۷/۶۹	۶/۴۱	۶/۹۹	کرمان
۷/۸۳	۳/۵۹	۷/۶۱	۵/۰۰	۳/۵۹	۸/۳۷	۸/۵۹	۷/۵۰	۴/۸۹	۵/۹۸	۸/۵۹	۷/۱۷	۷/۰۷	۳/۱۵	۶/۶۳	۶/۰۹	۷/۵۰	۵/۸۷	۸/۵۹	۵/۶۵	۷/۳۹	کرمانشاه
۷/۱۴	۳/۵۷	۷/۸۶	۴/۶۴	۴/۲۹	۹/۶۴	۹/۶۴	۹/۲۹	۳/۵۷	۶/۰۷	۹/۲۹	۷/۵۰	۵/۰۰	۲/۵۰	۶/۷۹	۷/۵۰	۷/۸۶	۷/۱۴	۸/۹۳	۵/۷۱	۵/۷۱	کهگیلویه و بویراحمد
۷/۶۰	۲/۶۹	۷/۱۲	۵/۰۰	۲/۶۹	۸/۹۴	۹/۰۴	۷/۴۰	۶/۲۵	۶/۳۵	۸/۲۷	۸/۳۷	۶/۸۳	۴/۶۲	۶/۹۲	۶/۴۴	۷/۱۲	۶/۵۴	۷/۴۰	۶/۴۴	۸/۰۸	گلستان
۸/۴۰	۱/۸۴	۶/۷۵	۴/۰۶	۳/۰۷	۸/۷۳	۸/۹۶	۷/۹۷	۵/۵۲	۵/۳۸	۸/۷۳	۹/۱۰	۵/۹۰	۳/۵۸	۶/۵۱	۷/۱۷	۷/۵۵	۶/۸۴	۷/۳۶	۶/۱۸	۷/۶۴	گیلان
۸/۵۷	۲/۷۰	۷/۳۰	۴/۴۹	۳/۴۷	۸/۸۸	۸/۶۷	۷/۲۴	۴/۹۰	۴/۱۳	۸/۱۶	۷/۶۵	۶/۲۲	۴/۱۸	۶/۷۳	۵/۹۲	۶/۵۳	۶/۶۳	۸/۰۶	۶/۶۳	۷/۴۵	لرستان
۷/۵۹	۳/۶۸	۷/۴۶	۴/۵۶	۳/۴۶	۸/۳۳	۸/۲۰	۶/۸۰	۶/۳۶	۵/۴۴	۸/۶۴	۸/۶۸	۵/۹۶	۳/۸۲	۷/۳۲	۷/۰۲	۷/۱۱	۵/۵۳	۷/۵۴	۵/۳۹	۶/۷۵	مازندران
۷/۲۲	۲/۸۸	۶/۳۹	۳/۶۸	۳/۵۴	۷/۹۹	۸/۳۳	۶/۵۳	۵/۸۳	۴/۵۱	۷/۱۵	۶/۴۶	۵/۵۶	۳/۷۵	۷/۵۷	۶/۱۸	۶/۶۷	۵/۹۰	۷/۰۱	۵/۷۶	۷/۵۰	مرکزی
۷/۰۷	۳/۰۴	۸/۲۶	۴/۲۴	۳/۱۵	۹/۰۲	۸/۷۰	۷/۷۲	۵/۴۳	۴/۲۴	۸/۲۶	۷/۲۸	۵/۵۴	۳/۳۷	۷/۶۱	۶/۶۳	۷/۳۹	۵/۳۳	۸/۴۸	۷/۶۱	۶/۵۲	هرمزگان
۷/۱۶	۱/۹۳	۷/۲۷	۵/۶۸	۵/۲۳	۷/۸۴	۸/۰۷	۷/۰۵	۶/۲۵	۶/۵۹	۷/۷۳	۶/۷۰	۶/۷۰	۴/۵۵	۶/۲۵	۶/۲۵	۶/۳۶	۵/۶۸	۷/۷۳	۶/۳۶	۷/۹۵	همدان
۶/۹۲	۳/۴۶	۷/۰۵	۴/۶۲	۳/۴۶	۸/۰۱	۷/۸۲	۶/۷۹	۵/۳۸	۵/۵۱	۸/۲۱	۷/۵۶	۵/۶۴	۴/۱۷	۷/۰۵	۵/۹۰	۶/۷۳	۶/۱۵	۷/۱۸	۵/۵۱	۶/۳۵	یزد
۷/۹۸	۲/۸۰	۷/۴۱	۴/۵۷	۳/۷۰	۸/۳۹	۸/۵۱	۷/۲۹	۵/۸۴	۵/۴۲	۸/۱۴	۷/۷۲	۶/۱۶	۳/۹۷	۶/۹۵	۶/۴۱	۷/۰۱	۶/۴۶	۷/۶۷	۶/۲۴	۷/۲۸	کل کشور

۳. نتایج تحقیق براساس نماگرهای امنیت سرمایه‌گذاری

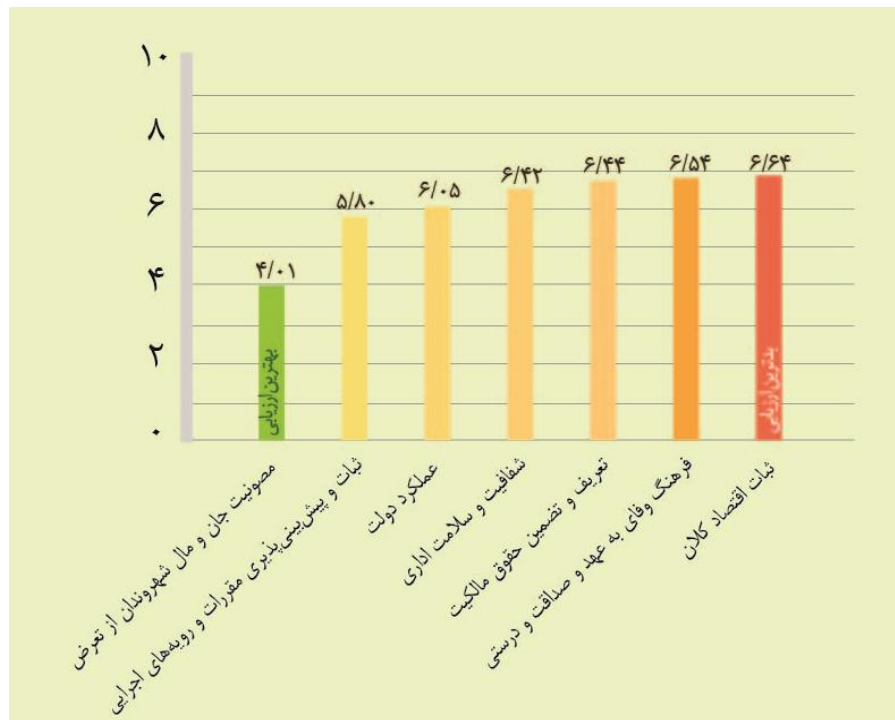
رتبه‌بندی استان‌ها براساس ارزیابی نماگرهای امنیت سرمایه‌گذاری

همچنانکه در بخش‌های قبل اشاره شد، هر شاخص از تعدادی نماگر و هر نماگر از تعدادی مؤلفه تشکیل شده است. در بخش سوم، نتایج این تحقیق بیشتر براساس مؤلفه‌های امنیت سرمایه‌گذاری ارائه شد. در این بخش نتایج تحقیق براساس نماگرهای هفت‌گانه امنیت سرمایه‌گذاری ارائه می‌شود. یادآوری می‌شود در این تحقیق، هفت نماگر اصلی تشکیل‌دهنده شاخص امنیت سرمایه‌گذاری به این ترتیب تعریف شده‌اند و ارزیابی کلی هر نماگر با تلفیق مؤلفه‌های آماری و پیمایشی به این ترتیب بوده است:

جدول ۸. نماگرهای امنیت سرمایه‌گذاری به ترتیب ارزیابی در زمستان ۱۳۹۶

ارزیابی	نماگرهای شاخص امنیت سرمایه‌گذاری
۶/۶۴	نماگر ثبات اقتصاد کلان (شامل ۳ مؤلفه، ۱ پیمایشی و ۲ آماری)
۶/۵۴	نماگر فرهنگ وفای به عهد و صداقت و درستی (شامل ۹ مؤلفه، ۵ پیمایشی و ۴ آماری)
۶/۴۴	نماگر تعریف و تضمین حقوق مالکیت (شامل ۷ مؤلفه، ۳ پیمایشی و ۴ آماری)
۶/۴۲	نماگر شفافیت و سلامت اداری (شامل ۴ مؤلفه و هر مؤلفه ۴ پیمایشی)
۶/۰۵	نماگر عملکرد دولت (شامل ۳ مؤلفه، هر ۳ پیمایشی)
۵/۸۰	نماگر ثبات و پیش‌بینی‌پذیری مقررات و رویه‌های اجرایی (شامل ۴ مؤلفه، ۳ پیمایشی و ۱ آماری)
۴/۰۱	نماگر مصونیت جان و مال شهروندان از تعرض (شامل ۸ مؤلفه، ۲ پیمایشی و ۶ آماری)

نمودار ۴. نماگرهای امنیت سرمایه‌گذاری به ترتیب ارزیابی در زمستان ۱۳۹۶

رتبه‌بندی استان‌ها به ترتیب هریک از هفت نماگر امنیت سرمایه‌گذاری برحسب بهترین تا بدترین استان‌ها در ادامه این بخش ارائه شده است.

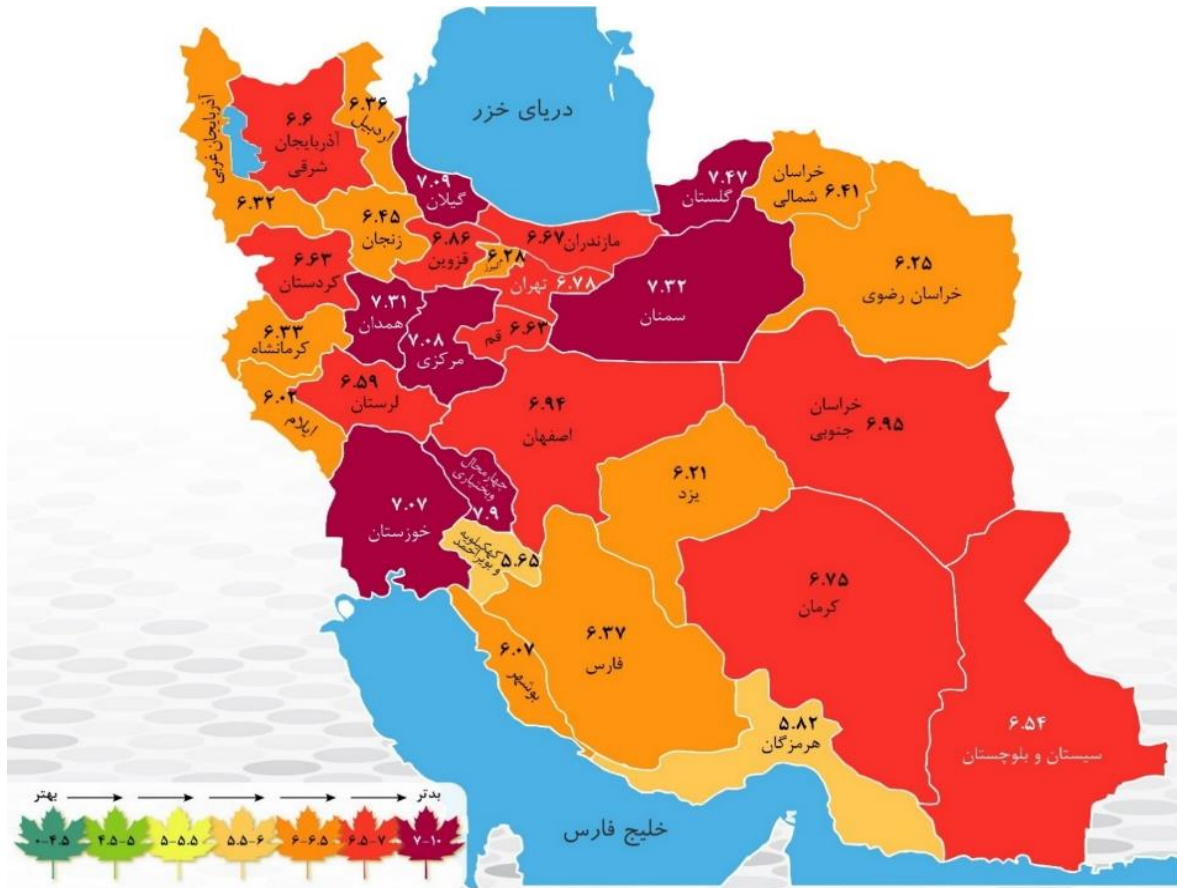
۳-۱. امنیت سرمایه‌گذاری در ایران براساس نماگر «ثبات اقتصاد کلان»

نماگر ثبات اقتصاد کلان در زمستان ۱۳۹۶ بدترین نماگر در میان هفت نماگر دیگر ارزیابی شده است. وضعیت این نماگر در استان‌های کهگیلویه و بویراحمد، هرمزگان و ایلام بهتر از بقیه استان‌ها و در استان‌های چهارمحال و بختیاری، گلستان و سمنان بدتر از بقیه بوده است. جدول ۹ رتبه‌بندی استان‌ها براساس نماگر ثبات اقتصاد کلان را نشان می‌دهد.

جدول ۹. رتبه‌بندی استان‌ها براساس نماگر «ثبات اقتصاد کلان»

ردیف	استان	ارزیابی	ردیف	استان	ارزیابی	ردیف	استان
۱	کهگیلویه و بویراحمد	۵/۶۵	۱۲	خراسان شمالی	۶/۴۱	۲۳	اصفهان
۲	هرمزگان	۵/۸۲	۱۳	زنجان	۶/۴۵	۲۴	خراسان جنوبی
۳	ایلام	۶/۰۲	۱۴	سیستان و بلوچستان	۶/۵۴	۲۵	خوزستان
۴	بوشهر	۶/۰۷	۱۵	لرستان	۶/۵۹	۲۶	مرکزی
۵	یزد	۶/۲۱	۱۶	آذربایجان شرقی	۶/۶۰	۲۷	گیلان
۶	خراسان رضوی	۶/۲۵	۱۷	کردستان	۶/۶۳	۲۸	همدان
۷	البرز	۶/۲۸	۱۸	قم	۶/۶۳	۲۹	سمنان
۸	آذربایجان غربی	۶/۳۲	۱۹	مازندران	۶/۶۷	۳۰	گلستان
۹	کرمانشاه	۶/۳۳	۲۰	کرمان	۶/۷۵	۳۱	چهارمحال و بختیاری
۱۰	اردبیل	۶/۳۶	۲۱	تهران	۶/۷۸		میانگین کشوری
۱۱	فارس	۶/۳۷	۲۲	قزوین	۶/۸۶		

شکل ۳. وضعیت استان‌ها براساس نماگر «ثبات اقتصاد کلان»

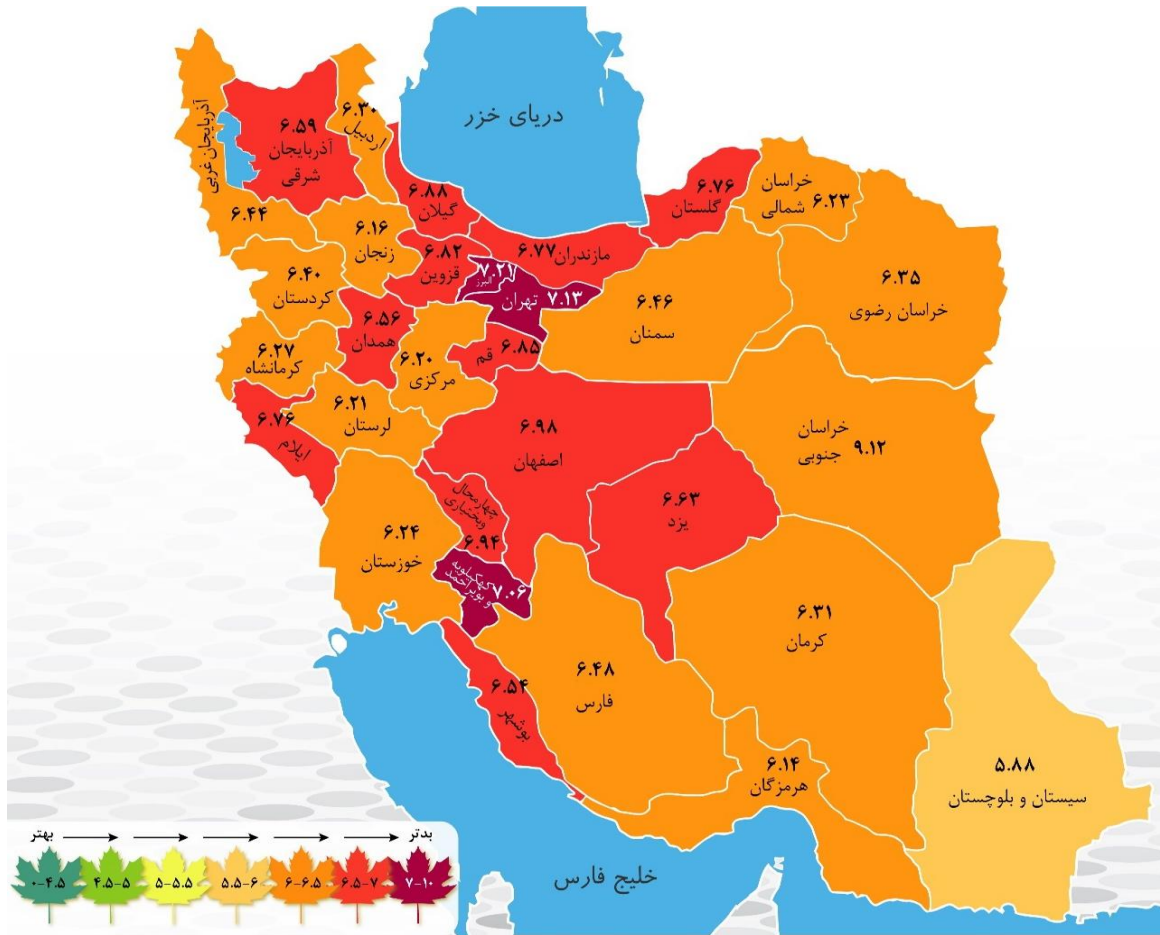
۲-۳. امنیت سرمایه‌گذاری در ایران براساس نماگر «فرهنگ وفای به عهد و صداقت و درستی»
 نماگر فرهنگ وفای به عهد و صداقت و درستی، دارای بیشترین مؤلفه (۹ مؤلفه) در میان هفت نماگر دیگر است که بیش از نیمی از آنها پیمایشی هستند.

جدول ۱۰. رتبه‌بندی استان‌ها براساس نماگر «فرهنگ وفای به عهد و صداقت و درستی»

رتبه	استان	ارزیابی	رتبه	استان	ارزیابی
۱	سیستان و بلوچستان	۵/۸۸	۱۲	خراسان رضوی	۶/۳۵
۲	خراسان جنوبی	۶/۱۲	۱۳	کردستان	۶/۴۰
۳	هرمزگان	۶/۱۴	۱۴	آذربایجان غربی	۶/۴۴
۴	زنجان	۶/۱۶	۱۵	سمنان	۶/۴۶
۵	مرکزی	۶/۲۰	۱۶	فارس	۶/۴۸
۶	لرستان	۶/۲۱	۱۷	بوشهر	۶/۵۴
۷	خراسان شمالی	۶/۲۳	۱۸	همدان	۶/۵۶
۸	خوزستان	۶/۲۴	۱۹	آذربایجان شرقی	۶/۵۹
۹	کرمانشاه	۶/۲۷	۲۰	یزد	۶/۶۳
۱۰	اردبیل	۶/۳۰	۲۱	ایلام	۶/۷۶
۱۱	کرمان	۶/۳۱	۲۲	گلستان	۶/۷۶

شکل ۴. وضعیت استان‌ها براساس نماگر «فرهنگ وفای به عهد و صداقت و درستی»

۳-۳. امنیت سرمایه‌گذاری در ایران براساس نماگر «تعریف و تضمین حقوق مالکیت»

در زمستان ۱۳۹۶، نماگر تعریف و تضمین حقوق مالکیت با کمیت ۶,۴۴ از ۱۰ یکی از بدترین نماگرها ارزیابی شده است. جدول ۱۱ رتبه‌بندی استان‌ها براساس این نماگر در زمستان ۱۳۹۶ را نشان می‌دهد.

جدول ۱۱. رتبه‌بندی استان‌ها براساس نماگر «تعریف و تضمین حقوق مالکیت»

ردیف	استان	ارزیابی	ردیف	استان	ارزیابی	ردیف	استان
۱	اردبیل	۵/۸۰	۱۲	زنجان	۶/۲۴	۲۳	خراسان رضوی
۲	قم	۵/۸۱	۱۳	کردستان	۶/۲۹	۲۴	هرمزگان
۳	همدان	۵/۸۹	۱۴	اصفهان	۶/۳۱	۲۵	کهگیلویه و بویراحمد
۴	سمنان	۵/۹۸	۱۵	قزوین	۶/۳۶	۲۶	خراسان شمالی
۵	لرستان	۶/۰۱	۱۶	آذربایجان غربی	۶/۳۹	۲۷	خوزستان
۶	بوشهر	۶/۰۲	۱۷	گلستان	۶/۴۵	۲۸	کرمان
۷	خراسان جنوبی	۶/۰۳	۱۸	مازندران	۶/۵۳	۲۹	تهران
۸	یزد	۶/۰۵	۱۹	فارس	۶/۵۴	۳۰	چهارمحال و بختیاری
۹	آذربایجان شرقی	۶/۰۶	۲۰	گیلان	۶/۵۷	۳۱	سیستان و بلوچستان
۱۰	کرمانشاه	۶/۱۷	۲۱	مرکزی	۶/۶۵		میانگین کشوری
۱۱	ایلام	۶/۱۸	۲۲	البرز	۶/۶۵		

شکل ۵. وضعیت استان‌ها براساس نماگر «تعریف و تضمین حقوق مالکیت»

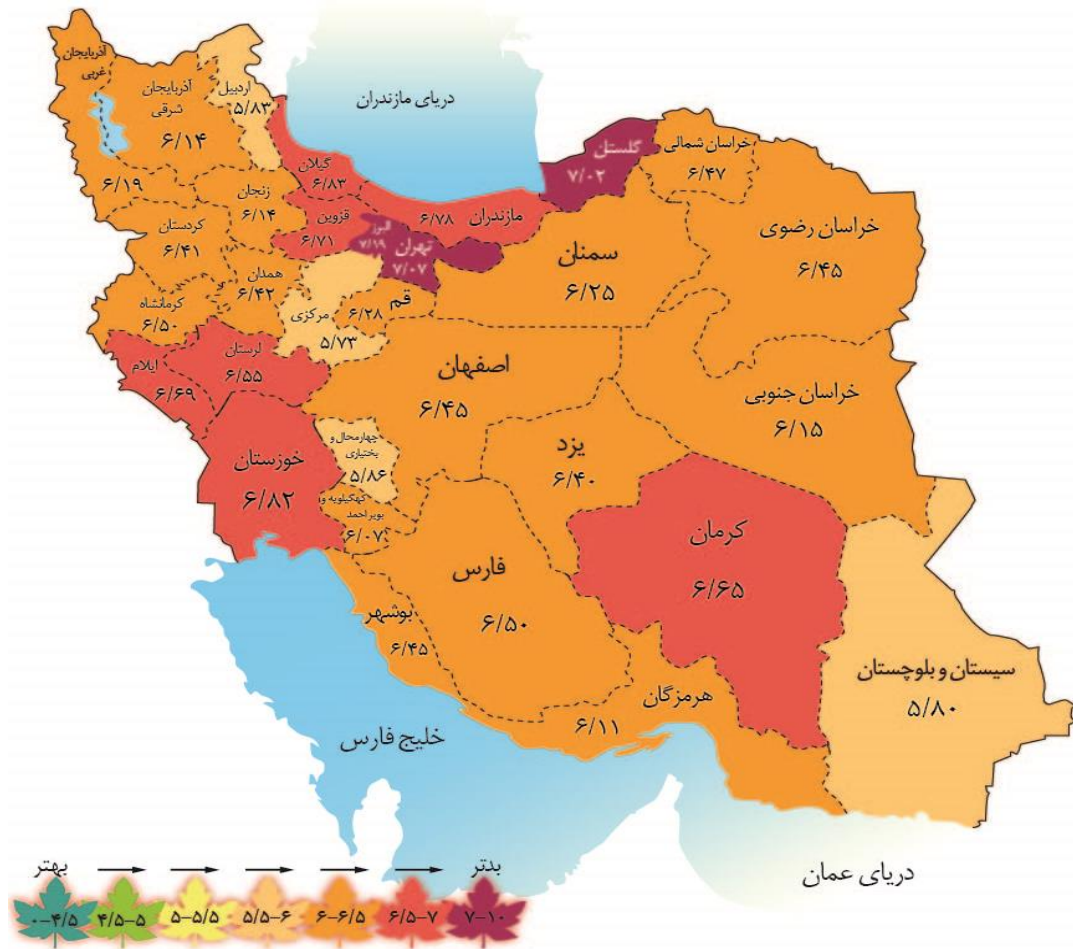
۳-۴. امنیت سرمایه‌گذاری در ایران براساس نماگر «شفافیت و سلامت اداری»

نماگر شفافیت و سلامت اداری، شامل ۴ مؤلفه است که همه آنها به صورت پیمایشی محاسبه شده‌اند. جدول ۱۲ رتبه‌بندی استان‌ها براساس این نماگر را نشان می‌دهد.

جدول ۱۲. رتبه‌بندی استان‌ها براساس نماگر «شفافیت و سلامت اداری»

رتبه	استان	ارزیابی	ردیف	استان	ارزیابی	ردیف	استان	ارزیابی
۱	مرکزی	۵/۷۳	۱۲	قم	۶/۲۸	۲۳	کرمان	۶/۶۵
۲	سیستان و بلوچستان	۵/۸۰	۱۳	یزد	۶/۴۰	۲۴	ایلام	۶/۶۹
۳	اردبیل	۵/۸۳	۱۴	کردستان	۶/۴۱	۲۵	قزوین	۶/۷۱
۴	چهارمحال و بختیاری	۵/۸۶	۱۵	همدان	۶/۴۲	۲۶	مازندران	۶/۷۸
۵	کهگیلویه و بویراحمد	۶/۰۷	۱۶	اصفهان	۶/۴۵	۲۷	خوزستان	۶/۸۲
۶	هرمزگان	۶/۱۱	۱۷	بوشهر	۶/۴۵	۲۸	گیلان	۶/۸۳
۷	زنجان	۶/۱۴	۱۸	خراسان رضوی	۶/۴۵	۲۹	گلستان	۷/۰۲
۸	آذربایجان شرقی	۶/۱۴	۱۹	خراسان شمالی	۶/۴۷	۳۰	تهران	۷/۰۷
۹	خراسان جنوبی	۶/۱۵	۲۰	کرمانشاه	۶/۵۰	۳۱	البرز	۷/۱۹
۱۰	آذربایجان غربی	۶/۱۹	۲۱	فارس	۶/۵۰		میانگین کشوری	۶/۴۲
۱۱	سمنان	۶/۲۵	۲۲	لرستان	۶/۵۵			

شکل ۶. وضعیت استان‌ها بر اساس نماگر «شفافیت و سلامت اداری»

۳-۵. امنیت سرمایه‌گذاری در ایران براساس نماگر «عملکرد دولت»

نماگر عملکرد دولت شامل سه مؤلفه است که هر سه پیمایشی هستند. جدول ۱۳ رتبه‌بندی استان‌ها براساس نماگر عملکرد دولت را نشان می‌دهد.

جدول ۱۳. رتبه‌بندی استان‌ها براساس نماگر «عملکرد دولت»

ردیف	استان	ارزیابی	ردیف	استان	ارزیابی	ردیف	استان	ارزیابی
۱	کردستان	۵/۴۵	۱۲	ایلام	۵/۹۲	۲۳	مازندران	۶/۲۴
۲	همدان	۵/۴۵	۱۳	آذربایجان شرقی	۵/۹۷	۲۴	کرمانشاه	۶/۳۴
۳	مرکزی	۵/۴۶	۱۴	قزوین	۵/۹۷	۲۵	قم	۶/۳۶
۴	گیلان	۵/۶۶	۱۵	خوزستان	۶/۰۱	۲۶	فارس	۶/۴۰
۵	گلستان	۵/۸۰	۱۶	خراسان جنوبی	۶/۰۳	۲۷	سمنان	۶/۴۰
۶	یزد	۵/۸۱	۱۷	بوشهر	۶/۱۲	۲۸	تهران	۶/۴۳
۷	آذربایجان غربی	۵/۸۵	۱۸	هرمزگان	۶/۱۲	۲۹	کرمان	۶/۴۳
۸	خراسان شمالی	۵/۸۶	۱۹	اصفهان	۶/۱۸	۳۰	البرز	۶/۴۹
۹	اردبیل	۵/۸۷	۲۰	کهگیلویه و بویراحمد	۶/۱۹	۳۱	سیستان و بلوچستان	۶/۴۹
۱۰	زنجان	۵/۸۷	۲۱	لرستان	۶/۱۹		میانگین کشوری	۶/۰۵
۱۱	خراسان رضوی	۵/۸۸	۲۲	چهارمحال و بختیاری	۶/۲۰			

شکل ۷. وضعیت استان‌ها براساس نماگر «عملکرد دولت»

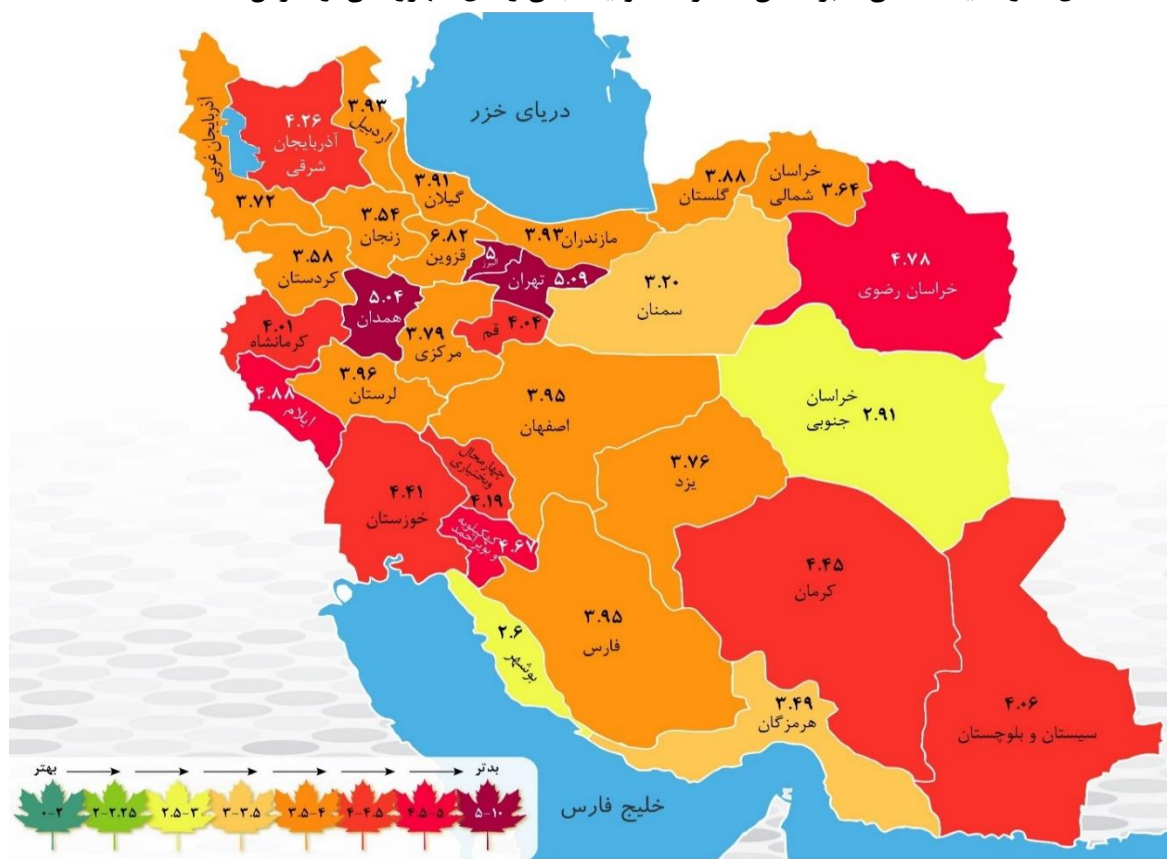

۳-۷. امنیت سرمایه‌گذاری در ایران براساس نماگر «مصونیت جان و مال شهروندان از تعرض»
نماگر مصونیت جان و مال شهروندان از تعرض شامل هشت مؤلفه است که اکثر آنها آماری هستند.
جدول ۱۵ رتبه‌بندی استان‌ها براساس این نماگر را نشان می‌دهد.

جدول ۱۵. رتبه‌بندی استان‌ها براساس نماگر «مصونیت جان و مال شهروندان از تعرض»

ردیف	استان	ارزیابی	ردیف	استان	ارزیابی	ردیف	استان
۱	بوشهر	۲/۶۰	۱۲	گلستان	۳/۸۸	۲۳	آذربایجان شرقی
۲	خراسان جنوبی	۲/۹۱	۱۳	گیلان	۳/۹۱	۲۴	خوزستان
۳	سمنان	۳/۲۰	۱۴	مازندران	۳/۹۳	۲۵	کرمان
۴	هرمزگان	۳/۴۹	۱۵	اردبیل	۳/۹۳	۲۶	کهگیلویه و بویراحمد
۵	زنجان	۳/۵۴	۱۶	فارس	۳/۹۵	۲۷	خراسان رضوی
۶	کردستان	۳/۵۸	۱۷	اصفهان	۳/۹۵	۲۸	ایلام
۷	خراسان شمالی	۳/۶۴	۱۸	لرستان	۳/۹۶	۲۹	البرز
۸	آذربایجان غربی	۳/۷۲	۱۹	کرمانشاه	۴/۰۱	۳۰	همدان
۹	قزوین	۳/۷۲	۲۰	قم	۴/۰۴	۳۱	تهران
۱۰	یزد	۳/۷۶	۲۱	سیستان و بلوچستان	۴/۰۶		میانگین کشوری
۱۱	مرکزی	۳/۷۹	۲۲	چهارمحال و بختیاری	۴/۱۹		

شکل ۹. وضعیت استان‌ها براساس نماگر «مصونیت جان و مال شهروندان از تعرض»

۴. شاخص کلی امنیت سرمایه‌گذاری در ایران به تفکیک استان‌ها

پس از استخراج مؤلفه‌های پیمایشی و آماری، اکنون با تلفیق این مؤلفه‌ها، شاخص ملی امنیت سرمایه‌گذاری را ارائه می‌کنیم. براساس تحقیق پشتوانه گزارش حاضر، شاخص امنیت سرمایه‌گذاری، با محاسبه میانگین وزنی مؤلفه‌های پیمایشی و آماری با نسبت ۸۰ به ۲۰ استخراج می‌شود که بر این اساس، شاخص امنیت سرمایه‌گذاری در این دوره ۵,۹۸ از ۱۰ (شاخص ۱۰ به معنای ناامنی مطلق سرمایه‌گذاری) به‌دست آمده است. جدول ۱۶ شاخص کلی امنیت سرمایه‌گذاری در زمستان ۱۳۹۶ را نشان می‌دهد.

جدول ۱۶. شاخص ملی امنیت سرمایه‌گذاری و رتبه‌بندی استان‌ها براساس آن

ردیف	استان	شاخص پیمایشی	شاخص آماری	شاخص ملی *
۱	خراسان جنوبی	۶/۲۷	۲/۹۱	۵/۶۰
۲	بوشهر	۶/۲۶	۳/۰۳	۵/۶۱
۳	زنجان	۶/۱۹	۳/۸۰	۵/۷۱
۴	هرمزگان	۶/۴۲	۳/۰۲	۵/۷۴
۵	اردبیل	۶/۰۱	۴/۶۸	۵/۷۴
۶	یزد	۶/۱۷	۴/۱۰	۵/۷۶
۷	مرکزی	۶/۰۲	۴/۷۶	۵/۷۷
۸	آذربایجان غربی	۶/۴۱	۳/۲۹	۵/۷۹
۹	کرمانشاه	۶/۵۱	۲/۹۱	۵/۷۹
۱۰	کردستان	۶/۳۴	۳/۷۲	۵/۸۲
۱۱	لرستان	۶/۴۱	۳/۷۴	۵/۸۸
۱۲	قم	۶/۴۴	۳/۶۶	۵/۸۸
۱۳	آذربایجان شرقی	۶/۳۵	۴/۱۲	۵/۹۰
۱۴	همدان	۶/۴۴	۳/۷۶	۵/۹۰
۱۵	خراسان شمالی	۶/۲۳	۴/۶۳	۵/۹۱
۱۶	سیستان و بلوچستان	۶/۶۱	۳/۱۴	۵/۹۲
۱۷	سمنان	۶/۲۴	۴/۷۳	۵/۹۴
۱۸	فارس	۶/۵۱	۳/۹۲	۵/۹۹
۱۹	خراسان رضوی	۶/۵۲	۳/۹۸	۶/۰۱
۲۰	مازندران	۶/۴۶	۴/۴۱	۶/۰۵
۲۱	اصفهان	۶/۴۹	۴/۴۰	۶/۰۷
۲۲	قزوین	۶/۵۰	۴/۴۰	۶/۰۸
۲۳	کرمان	۶/۷۲	۳/۶۳	۶/۱۰
۲۴	گلستان	۶/۶۷	۳/۹۸	۶/۱۳
۲۵	گیلان	۶/۵۳	۴/۸۰	۶/۱۸
۲۶	ایلام	۶/۶۹	۴/۱۸	۶/۱۹
۲۷	خوزستان	۶/۶۰	۴/۷۰	۶/۲۲

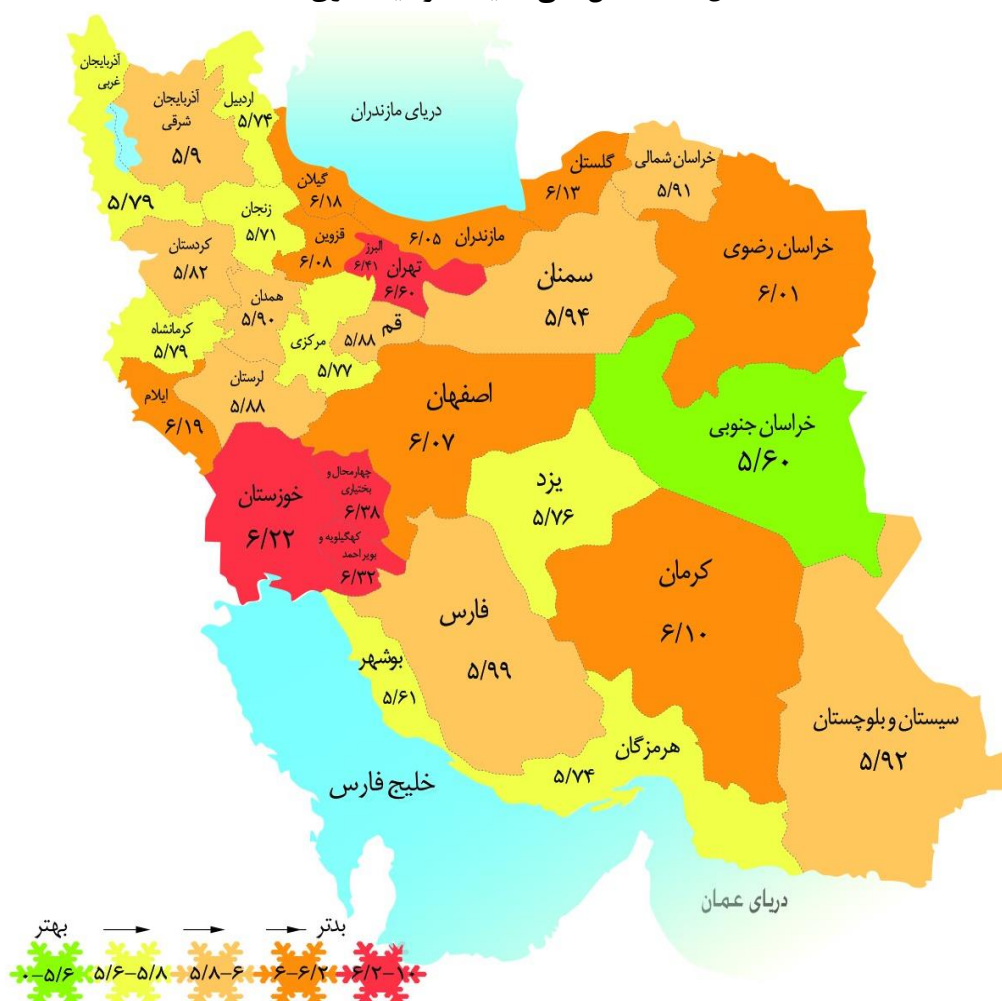

ردیف	استان	شاخص پیمایشی	شاخص آماری	شاخص ملی *
۲۸	کهگیلویه و بویر احمد	۶/۶۵	۵/۰۰	۶/۳۲
۲۹	چهارمحال و بختیاری	۶/۷۴	۴/۹۶	۶/۳۸
۳۰	البرز	۶/۹۳	۴/۳۵	۶/۴۱
۳۱	تهران	۶/۸۰	۵/۷۸	۶/۶۰
	جمع	۶/۴۶	۴/۰۸	۵/۹۸

* شاخص ملی امنیت سرمایه‌گذاری ترکیب ۲ شاخص پیمایشی و آماری.

جدول ۱۶ نشان می‌دهد براساس فروض و تعاریف این تحقیق، مناسب‌ترین استان‌ها از نظر امنیت سرمایه‌گذاری در زمستان ۱۳۹۶ استان‌های خراسان جنوبی، بوشهر، زنجان، هرمزگان و اردبیل و نامناسب‌ترین استان‌ها از نظر امنیت سرمایه‌گذاری، به ترتیب استان‌های تهران، البرز، چهارمحال و بختیاری و کهگیلویه و بویر احمد ارزیابی شده است.

شکل ۱۰. شاخص ملی امنیت سرمایه‌گذاری

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

۱. در میان نماگرهای هفتگانه شاخص امنیت اقتصادی در زمستان ۱۳۹۶، نماگرهای «ثبات اقتصاد کلان» و «تعریف و تضمین حقوق مالکیت» بدتر از بقیه و نماگرهای «مصونیت جان و مال شهروندان از تعرض» و «عملکرد دولت» بهتر از بقیه ارزیابی شده‌اند. نماگر عملکرد دولت واجد مؤلفه «اختلال در کسب‌وکار بر اثر تحریم‌های خارجی» است که در زمستان ۱۳۹۶ بهترین ارزیابی را در میان سایر مؤلفه‌ها داشته است و بار اصلی خوب بودن ارزیابی عملکرد دولت در این دوره را به‌عهده داشته است.
۲. یک اتفاق یا رخداد در هر استان می‌تواند رتبه آن استان را در شاخص امنیت سرمایه‌گذاری تغییر دهد. به‌عنوان مثال، لازم است برای همه ساکنان هر استان روشن شود بی‌احتیاطی در رانندگی و تصادف منجر به فوت یا جرح یا نزع منجر به ضرب و جرح یا بدعهدی یا حتی تغییر مسئولان استانی، باعث کاهش رتبه استان می‌شود. اعلام و جلب توجه عمومی به این شاخص می‌تواند به رقابت‌های مثبت میان استان‌ها منجر شود و به همکاری مردم و فعالان اقتصادی و مسئولان استانی برای بهتر شدن رتبه و پیشی گرفتن از استان‌های رقیب بینجامد. برای تحقق به وضعیت ایدئال، پیشنهاد می‌شود مسئولان و رسانه‌های ملی و استانی رتبه‌بندی استان‌ها از نظر شاخص‌های این گزارش را برای مردم تشریح کرده و اهتمام عمومی برای بهتر شدن در فصل آینده را برانگیزند.
۳. در رتبه‌بندی استان‌ها براساس داده‌های آماری، شاهد نوعی پراکندگی استان‌های برخوردار و نابرخوردار در پایین و بالای فهرست هستیم. به‌عنوان مثال تهران در کنار دو استان نابرخوردار در پایین و بالای فهرست قرار دارد، به‌عبارتی تهران در کنار دو استان نابرخوردار کهگیلویه و بویراحمد و چهارمحال و بختیاری قرار گرفته که این می‌تواند به‌دلیل پراکندگی و تنوع مؤلفه‌های آماری شاخص امنیت سرمایه‌گذاری باشد.
۴. جداول ۹ تا ۱۵ که رتبه‌بندی استان‌ها از نظر نماگرهای هفت‌گانه امنیت سرمایه‌گذاری را نشان می‌دهد، قابل توجه و واجد آموزه‌هایی برای سیاست‌گذاری است؛ برای مثال، استان سیستان و بلوچستان در نماگر «تعریف و تضمین حقوق مالکیت» بدترین استان و در نماگر «فرهنگ وفای به عهد و صداقت و درستی» بهترین استان ارزیابی شده که نکته‌ای قابل توجه است. در همین نماگر «فرهنگ وفای به عهد و صداقت و درستی»، دو استان تهران و البرز از همه بدتر ارزیابی شده‌اند.
۵. در نماگر مصونیت جان و مال شهروندان از تعرض، استان‌های تهران، همدان، البرز، ایلام و خراسان رضوی بدترین و استان‌های بوشهر، خراسان جنوبی، سمنان و هرمزگان در جایگاه بهترین قرار گرفته‌اند که با توجه به اینکه مؤلفه‌های این نماگر بیشتر آماری هستند، این پراکندگی می‌تواند معنادار باشد.
۶. دو مؤلفه «عمل مسئولان استانی و محلی به وعده‌های اقتصادی داده شده» و «عمل مسئولان ملی به وعده‌های داده شده» بدترین ارزیابی را در میان همه مؤلفه‌ها به خود اختصاص داده‌اند که نکته‌ای

قابل توجه است و جا دارد مسئولان محلی در عمل به وعده‌ها و نیز وعده ندادن، در صورت احتمال محقق نشدن وعده خود، توجه و اهتمام بیشتری داشته باشند.

منابع و مأخذ

۱. حسین‌زاده‌بحرینی، محمدحسین و ملک‌الساداتی، سیدسعید، «موانع نهادی سرمایه‌گذاری و کسب‌وکار در ایران»، پژوهشنامه بازرگانی تابستان ۱۳۹۰، دوره ۱۵، ش ۵۹.
۲. دسوتو، هرناندو، راز سرمایه: چرا سرمایه‌داری در غرب موفق می‌شود و در جاهای دیگر شکست می‌خورد؟، ترجمه فریدون تفضلی، تهران، نشر نی، ۱۳۸۶.
۳. سیاح، سید امیر، «آموزه‌های ۱۶ دوره ارزیابی فصلی محیط کسب‌وکار در ایران طی پاییز ۱۳۸۹ تا تابستان ۱۳۹۳»، مجلس و راهبرد، سال بیست‌وسوم، ش ۸۵، بهار ۱۳۹۵.
۴. سیاح، سیدامیر، ایمان تهرانی، مریم احمدیان، احمد مرکز‌المیری، «سنجش امنیت سرمایه‌گذاری در ایران: چارچوب مفهومی، روش، شاخص و نماگرها (ویرایش اول)»، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (دفتر مطالعات اقتصادی)، شماره مسلسل ۱۵۸۵۲، اردیبهشت ۱۳۹۷.
۵. مرکز آمار ایران، سالنامه سال ۱۳۹۵، تهران: مرکز آمار ایران، دفتر ریاست، روابط عمومی و همکاری‌های بین‌المللی، ۱۳۹۷.
۶. مرکز آمار و اطلاعات قوه قضائیه (معاونت آمار و اطلاعات)، سالنامه آماری قوه قضائیه ۱۳۹۵ (جلد ۱)، ۱۳۹۶.
۷. پاسخ‌های قابل قبول ۱۲۰۷ فعال اقتصادی منتخب مشارکت‌کننده از سراسر کشور به پرسشنامه این پیمایش.

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شناسنامه گزارش

شماره مسلسل: ۱۶۰۶۱

عنوان گزارش: پایش امنیت سرمایه‌گذاری به تفکیک استان‌ها و حوزه‌های کاری ۱. زمستان ۱۳۹۶
(ویرایش اول)

نام دفتر: مطالعات اقتصادی (گروه مطالعات محیط کسب‌وکار)

تهیه و تدوین‌کنندگان: سید امیر سیاح، ایمان تهرانی

ناظر علمی: سید احسان خاندوزی

اظهار نظر کنندگان: محمود احمدپور داریانی، جعفر خیرخواهان، ابوالفضل پاسبانی صومعه

همکاران: زهرا نعیمی، امین قنبری، شاهین جوادی

ویراستاران تخصصی: احمد مرکزالمیری، محسن مقیسه

ویراستار ادبی: —

واژه‌های کلیدی:

۱. امنیت سرمایه‌گذاری
۲. محیط کسب‌وکار
۳. حقوق مالکیت
۴. شفافیت

تاریخ انتشار: ۱۳۹۷/۶/۲۱